

РЕШЕНИЕ

№ 3176

гр. София, 10.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 07.03.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Дора Тинчева и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **7306** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство по делото е по реда на чл.203 и следващите от АПК.

Делото е образувано по искова молба с вх. №19112/30.06.2017г., подадена от З. С. С. сЕГН [ЕГН], от [населено място], чрез адвокат А. от САК, против Българска народна банка (БНБ), на основание чл.1, ал.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ), вр. чл.203 и следващите от АПК, като се иска съдът да осъди ответника да заплати на ищцата сумата от 1714,54 лева (съгласно уточнението на иска в съдебно заседание то 07.03.2022г.) за обезщетение за забавено изплащане на гарантирания размер на вземанията на ищцата от Корпоративна търговска банка АД в (несъстоятелност) (К.) - за депозити общо в размер на 59 748,83 лв. и за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г., ведно със законната лихва върху претендираното обезщетение , считано от датата на завеждането на исковата молба до окончателното му изплащане.

В исковата молба се претендира, че са осъществени всички елементи от фактическия състав за ангажирането на отговорността на държавата за вреди. , конкретно се излага следното:

1. Претендира се, че не е извършена констатацията за неналичен депозит в срока по чл.1, т. 3, буква і от Директива 94/19 /ЕО от българския компетентен орган - БНБ, компетентен орган на основание чл.2, ал.б от Закона за българската народна банка.
- 2.Позовава се на обстоятелствата, свързани с К. от юни 2014г. до ноември 2014г., и конкретно на обстоятелства, свързани с депозитите на вложителите в банката:

пресъобщение на БНБ от дати 17.06.2014г.; Решение 73/20.06.2014г. на УС на БНБ за поставянето на банката под особен надзор; на възложената на 25.06.2014г. проверка на активите на банковата група К. и през юли 2014г. - на цялостна оценка на всички активи на К., на представен на 25.07.2014г. доклад на квесторите на К. за текущото състояние на банката; на Решение № 114/16.09.2014г. на УС на БНБ за удължаването на срока на надзора,

2.Ищцата се позовава на писмо от 0108.2014г. на Д. Фул генерален директор на Генерална дирекция "Вътрешен пазар и услуги" при Европейската комисия (ЕК); на отговора от министъра на финансите и управителя на БНБ от 11. 08.2014г.; на откритата на 25.09.2014г. наказателна процедура срещу България - процедура № 20143/2240 за неизплащането на гарантираните депозити; на основание неправилно транспониране на директивата и неспазване на принципа за свободно движение на капитали; Препоръка от 17.10.2014г. на Европейския банков орган, в която се коментирало, че БНБ е нарушила правото на ЕС;

3.Независимо от горното, според ищцата, държавата, в лицето на БНБ и Фонда за гарантиране на влоговете в банки (ФГВБ) не предприемат никакви действия по отстраняване на нарушенията на европейското право.

4.Като основания за исковите от правна страна, ищцата сочи чл.1 ЗОДОВ, в хипотезата на бездействие на държавен орган; вреда, причинена вследствие на бездействието и причинно-следствена връзка между бездействието и вредата.

5.Бездействието на държавен орган мотивира с компетентността на БНБ - възложена по чл.2 ЗБНБ, безспорно било, че е бездействала по следните съображения:

-на основание уредбата на ниво ЕС по въпроса за осигуряването на достъпа на вложителите до гарантирания размер на депозитите, което право имало върховенство пред националната уредба по същия въпрос.

-Позовава се на практиката на Съда на ЕС (СЕС), че държава членка не можела да се позовава на разпоредби, практики или положения от нейния вътрешен правен ред, за да оправдае неспазването на задължения, произтичащи от правото на ЕС (Решение на СЕС от 02 декември 2014г. по дело С-378/13, т.29 ; Решение от 13 ноемвр 1990г. по дело С-106/89, т. 8) ; на принципа за съобразеното тълкуване - Решение от 25 юли 2008г. по дело С-237/07, т.36.

-Директива 94/19 била неправилно транспонирана, установено от ЕК с откриването на наказателната процедура №2014/2240 срещу България, в препоръката на Европейския банков орган №ЕВА/РЕС/2014/02 било коментирано, че БНБ е нарушила правото на ЕС; позовава се и на констатациите в писмото на генералния директор Д. Фул.

-счита, че са налице предпоставките за директната приложимост на чл.1, т.3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, тъй като разпоредбата е ясна, безусловна и достатъчно точна, което позволявало директното ѝ приложение от страна на БНБ;самата директива била неправилно транспонирана - тъй като Закона за гарантирането на влоговете в банките (ЗГВБ) понастоящем отменен, съдържал допълнително условия за изплащането на гарантираните депозити - отнемането на лиценза на съответната банкова институция. Такова условие не се съдържало в Директивата, нито такова положение било съобразено с чл. 65, ал.3 ДФЕС и чл. 53 от Хартата на основните права на ЕС. Националната разпоредба чрез ЗГВБ (отм.) въвеждала прекомерни и непропорционални рестрикции, упражняването на правото на депозантите било утежнено от допълнително условие - отнемането на лиценза на кредитната

институция, което без да са налице оправдани съображения от обществен ред и обществена сигурност. Счита, че по този начин се ограничава и възпрепятства постигането на една от целите на директивата - в рамките на много кратък период да осигури плащания на гарантирания минимум.

-като не е извършила дължимите по чл.1, т.3, буква i) от Директива 94/19/ЕО действия по установяване на "неналичен депозит", БНБ е бездействала при упражняване на свои задължения

6.Вредите, които ищцата претендира, са обезщетение в размер на законната лихва за забавено изплащане на гарантираните ѝ вземания за исковия период и върху размера на гарантираните вземания - 59 748,83лв.

7.По отношение на периода, за който определя вредите, се излагат следните съображения: -

-5-дневният срок по чл.1, т.3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, започвал да тече от 20.06.2014г., тъй като още на тази дата и К. и БНБ, видно от доказателствата към исковата молба, се позовали на изчерпване на ликвидните средства на К., което и послужило като основание за поставянето на бланката под особен надзор, но без да бъде проведен същински анализ и при пълното отсъствие на икономическа политика, отговаряща на изискванията на чл.120 ДФЕС и чл. 53 от Хартата на основните права на ЕС. Допълнителен аргумент е и, че решението за поставянето на К. под специален надзор, е мотивирано с чл.115, ал.1 и ал. 2, т.2 и т.3 ЗКИ, - за оздравяване на банка поради опасност от неплатежоспособност. Коментира, че опасност от неплатежоспособност е налице, когато по преценка на БНБ ликвидните средства няма да бъдат достатъчни за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила едно или повече изискуеми задължения. Счита, че при посочените обстоятелства още на 20.06.2014г. БНБ следвало да направи констатацията за неналичен депозит. Затова предвиденият в Директивата срок от 5 работни дни започвал да тече от 23.06.2014г. и срокът е изтекъл на 27.06.2014г. - петък.

-По тези съображения счита, че първият момент, в който е следвало да бъде осигурен достъп до депозитите на ищцата е 30.06.2014г. - първият работен след изтичането на срока по директивата за установяване на неналичността на депозитите.

-Впоследствие, срокът на исковия период е изменен от ищцата - считано от 26.07.2014г. и до 05.11.2014г.

8.В исковата молба също се претендира, че е налице и третата предпоставка за реализиране на отговорността на държавата - наличието на причинно- следствената връзка. Счита, че поради неизпълнението на задължението на БНБ за установяване на неналичността на депозитите в К., от своя страна ФГВБ не е изпълнил задължението си да го изплати.Причинените вреди били в пряка и непосредствена зависимост от неизплащането на гарантираните вземания в предвидения за това в Директивата срок. позовава се и на мотивите на законопроекта за изменение на ЗГВБ, където по т.8 било изрично записано, че измененията се извършвали именно във връзка със стартиралата наказателна процедура от ЕК за неправилно транспониране на директивата.

Пред съда ищцата е представлявана и от адв. Г., който поддържа исковата претенция до размера на изменението ѝ -процесуална молба от 04.03.2022г., претендира и разноси по списък. В ход по същество адв. Г. иска от съда да съобрази и съдебна практика на ВАС - по адм.д. 9994/2019г. по 6144/2017г.и по адм.д.4921/2018г. Счита,

че ответникът няма право на разноси в производството по делото, тъй като разпоредбата на чл.10, ал.4 ЗОДОВ се прилага по дела, по които и исковите молби са заведени след редакцията на разпоредбата от 2019г.

ОТВЕТНИКЪТ Българска народна банка (БНБ), чрез процесуални представители , в отговор на исковата молба, в ход по същество и в писмена защита, оспори изцяло исковата претенция. Иска от съда да отхвърли изцяло предявените искове. Чрез процесуалните си представители по делото юрисконсулти Д. и Д., в отговор на исковата молба и в писмена защита счита исковата претенция за неоснователна и недоказана. Иска от съда при постановяването на съдебния акт да съобрази практиката на Съда на ЕС по преюдициални дела С-501/18 и С-571/16. Счита, че на основание даденото тълкуване от СЕС - отговорът по т.1 от диспозитива на решението по дело С1501/18, искът за лихвата е неоснователен. Позовава се на т.93 и 95 от решението по дело С-501/18 относно преценката на компетентния орган по смисъла на директивата, който да установи неналичността на депозитите. Директивата не съдържа дефиниция за компетентен орган, , не предвиждала, че правомощието произтичало автоматично от надзорната функция, тъй като компетентният и административният орган можело да не съвпадат. Изрично в Директива 2014/ 49 се подчертавало, че всяка държава-членка е свободна да реши кой е органът, който установява неналичност на депозитите – съображение 50 от преамбюла и чл.3, параграф 1 от Директивата, поради което било очевидно, че е необходимо изрично законодателно разрешение за овластяване на компетентен национален орган. Предвид изричното законодателно разрешение по този въпрос –определянето на БНБ за компетентен орган с изменения в ЗБНБ и ЗКИ едва през август 2015 г. – ДВ брой 62/2015 г. в сила от 14.08.2015 г., то такъв орган не е определен преди тази дата, предвид на което БНБ не е имала никаква компетентност преди тази дата. Тези изводи се споделяли и в т.111 от заключението на генералния адвокат по дело С-501/18.

Неналичността на депозитите следвало да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, и не можело да бъде извеждана от други актове, например решението на БНБ , с което К. е поставена под специален надзор.Тъй като през процесния период БНБ не е имала материална компетентност да установи неналичност на депозитите на кредитната институция, то не са налице предпоставките за директна приложимост на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, изтъква и факта, че на два съдебни състава се наложило да отправят преюдициално запитване за това, дали тази разпоредба имала директно приложение. Поради това не можело да се приеме, че имало достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС.

Изложени са и съображения за разликата между фактическо и правно бездействие, претендира, че не е налице фактическо бездействие и правното основание по чл.204, ал.4 АПК е неприложимо.

Претендира се, че няма претърпени вреди като елемент от фактическия състав на отговорността по чл. ЗОДОВ. Позовава се на трайната практика на СЕС, като посочва конкретно Решение по дело С-481/07 P SELEX Sistemi integrati S., Решение по дело С-243/05 на СЕС и др.) при предявяване на искове за извъндоговорната отговорност на публичен орган за вреди, причинени от негов акт, ищецът следва конкретно да докаже факта на претърпените от него вреди, техният размер, както и, че тези вреди са действителни и сигурни. В рамките на съдебното производство ищцата

не представила доказателства за реално претърпени вреди, а вместо това ползвал абстрактен, нормативно определен, но неприложим измерител на стойност, като лихвата за забава. Позовава се на посоченото в Решението по делото С-501/18, че ищецът следва да докаже наличието на действителна и сигурна вреда към момента на предявяване на искане и изрично в отговора на въпрос е било заявено, че Директива 94/19 не давала основание да се счита, че вложител имал право на обезщетение за вредата, причинена поради забавено плащане на гарантирания размер на депозитите, счита, че това правело исквата претенция неоснователна изцяло.

На следващо място, в писмената защита от страна на ответника БНБ се претендира, че на основание чл.119, ал. 5 отм.) ЗКИ за целия период на поставянето под специален надзор до отнемане на лиценза на К. АД (н) е начислявала лихва по депозитите и тази лихва е била изплатена при изплащането на депозитите до гарантирания в закона размер по чл.4, ал.2 ЗГВБ (отм.) За исковия период ищцата е кумулирал доходност от вложените в К. средства, конкуретна на лихвите в останалит ебанки в страната. Именно възнаградителната лихва съставлявала пазарната стойност на влога на ищцата и явила начислявана през целия период на особен надзор.

Позовава се на т.114 от решението на СЕС по дело С-571/16 - обстоятелството, че депозитът на ищеца е бил олихвяван и изплатен ведно с дохода от лихви, има съществено значение и следва да бъде взет под внимание при преценка за наличие или липса на вреда, което в конкретния случай показвало, че вреда не е настъпила.

По фактите въз основа на удостоверението от К. АД (н) за ищцата, ответникът чрез юрисконсултите в писмената защита също изтъква, че на 06.11.2014 г. към сумите на главниците по сметките на ищеца са прибавени лихви ; в изплатените гарантирани депозити на ищцата се включват и начислени лихви към датата на решението на БНБ по чл.23, ал.1 ЗГВБ (отм.) - 06.11.2014 г., в същото удостоверение се посочвал и конкретният размер на възнаградителните лихви за периодите 01. 01. 2014 г. – 20. 06. 2014 г., 25. 07. 2014 г. – 06. 11. 2014 г. и 30.06.2014 г. – 06.11.2014 г., начислени по сметките на ищцата. Позовава се и на изчисленията на вещото лице и обясненията относно размерите на лихвените проценти.

На следващо място юрисконсултите на ответника излагат съображения, че не е налице причинно-следствена връзка между твърдяното бездействие на БНБ и твърденията за вредоносен резултата от страна на ищеца, ако съдът въобще приеме, че е налице такъв. Позовава се на т.117 от решението на СЕС по делото К., относно задължението на съда да провери дали съществува пряка причинно-следствена връзка. Съгласно приложимото през процесния период законодателство, от действията и бездействията на БНБ не можело да последва пряко изплащане на суми по гарантираните депозити. Следвало ФГВБ и други лица да извършат редица подготвителни действия, предвидени в ЗГВБ (отм.) включително решение от страна на Фонда за започване на изплащането.

По тези съображения, ответникът иска от съда да отхвърли исковете и присъди всички направени по делото разноски, включително се претендира юрисконсултско възнаграждение, което искане е заявено още в хода на устните състезания по делото.

ПРОКУРОРЪТ - К. при СГП, представи заключение, според което не са налице предпоставките по чл.1, ал.1 от ЗОДОВ, не са доказани конкретни действия или бездействия, не са доказани вреди и причинно-следствена връзка между тези два елемента.

По делото са приети доказателствата, представени от страните, от трето неучастващо по делото лице – К. АД (н) и заключение на вещо лице по съдебно-икономическа експертиза по въпроси, поставени от страните.

Административен съд София-град, Първо отделение, 12 състав, като обсъди доказателствата по делото, взе предвид доводите и възраженията на страните, от фактическа и правна страна приема за установено следното:

По фактите, относими към качеството на ищца на вложител в К. и получените от него в тази връзка суми, се установява следното:

Качеството на ищцата на депозант в К. се установява от представеното по делото

писмо с изх. № 1980/22.10.2021г. на К., видно то което З. С. С.-Г. с ЕГН [ЕГН] към 20.06.2014 г. е титуляр на:

1. Безсрочен депозит „Евро-лев“ в лева с IBAN BG 52 KORP 9220 40 05876002, открит на 23.11.2011 г, за което е подписан Договор за преференциален безсрочен депозит № 75115/23.11.2011 г.;

2. Преференциален безсрочен депозит в евро с IBAN BG 61 KORP 9220 44 05876001, открит на 22.06.2009 г, за което е подписан Договор за депозит „Евро- лев“ № 55305/22.06.2009 г.;

3. Разплащателна сметка в лева с IBAN BG 20 KORP 9220 10 05876001, открита на 31.01.2006 г, за което е подписан Договор за разплащателна сметка № 53859/31.01.2006 г.

Видно от клаузите на двата договора, условията за олихвяване на депозираните суми са следните: банката олихвява и изплаща лихва еднократно в края на всяка календарна година, размерът на лихвата се изчислява на база 30/360 (всеки месец се смята за 30 дни, годината с 360 дни, и за реалния брой дни, за които депозираната сума е престояла по депозитната сметка, начислената лихва се прибавя (капитализира) към авоара по сметката.

На 06.11.2014г. за З. С. С.-Г. с ЕГН [ЕГН] е изпратена информация за подлежащата на изплащане сума в размер на 61 870.61 лв. към Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ), в съответствие с разпоредбата на чл.4, ал.1 и ал.2 от ЗГВБ (отм.), като в посочената сума се включват и начислените лихви към датата на решението на Българската народна банка по чл. 23, ал. 1 от ЗГВБ, а именно 06.11.2014 г. Предвид горното и с оглед на това, че по влога към датата на подаване на информация за подлежащата на изплащане сума от К. АД /н/ към ФГВБ, са налични средства, които представляват съвкупност от главница и капитализирани лихви до 06.11.2014 г., К. АД /н/ не може да удостовери, каква част от изплатените средства чрез ФГВБ в размер на 61 870.61 лв, представлява главница и каква - лихви.

Видно от удостоверението, към 20.06.2014г., към 30.06. и 06.11.2014г., салдата по трите сметки на ищцата са следните :

1) по разплащателната сметка в лева - 4 092,87 лв. към 20.06.2014г., същото е

салдото към 30.06.2014г., а към 06.11.2014г. - 4 113,63 лв.

2) по депозита в евро салдото към 20.06.2014г. е 17 297,03 лева, идентично е салдото и към 30.06.2014г. а към 06.11.2014г. - 18 023,75 лв.

3) по депозита на ищцата в лева, салдото към 20.06.2014г. е в размер на 21 816,33 лв., идентично е и към 30.06.2014г., а към 06.11.2014г. - е в размер на 22 505,59 лева.

В писмото на К. е удостоверено, че по разплащателната сметка на ищцата, до 01.07.2014г. е прилаган лихвен процент 3%, а след тази дата - 0,64%. Лихвите по депозита в евро и в лева до 01.07.2014г. са съответно 6,50% и 5,0%, а след тази дата - 2,74% (за депозита в евро и 2,59% за депозита в лева. В удостоверението на К. са посочени и начислените лихви по трите сметки на ищцата за периода 01.01.2014г. - 20.06.2014г., за периода от 25.07.2014г. - 06.11.2014г. и за периода от 30.06.2014г. до 06.11.2014г.

Така по сметките на ищцата за периода от 01.01.-20.06.2014г. са начислени : по разплащателната сметка - 57,64 лв.; по депозита в евро - 527,80 евро; по депозита в лева - 459,73 лева.

съгласно данните от писмото на К., за периода 25.07.2014г. - 06.11.2014г., определен от ищцата като исков период съобразно изменението на иска, начислените лихви по вземанията на ищцата са следните: по разплащателната сметка в лева - 7,38 лв.; по депозита в евро - 132,97 евро и по депозита в лева - 158,53 лева.

От ищцата още с исковата молба са представени .- договора за преференциален депозит от 22.06.2009г. - лист 60 от делото, както и анекс № 75115 от 23.11.2011г. за депозита в лева- лист 62 от делото. Също така , от ищцата са представени и три извлечения по всяка от сметките, от които се установява начисляване на лихва за периода от 25.06.2014г. до 30.06.2014г. - за разплащателната сметка в лева - лихвата е осчетоводена и салдото към 30.06.2014 г. е в размер на 4102,45 лева, като счетоводната дата е 22.06.2017г., т.е. , касае се за извлечение за целите на доказването по делото. По депозита в евро е представено извлечение за начислената лихва към 30.06.2014г. - лист 65 от делото и за депозита в лева за периода от 01.05.2014г. до 30.06.2014г.

Вещото лице по делото е отговорило на поставените въпроси относно изчисленията за законната лихва и начислените договорни лихви. Въз основа на данните за депозитите на ищцата и за начислените лихви от К., вещото лице е достигнало до извод, че крайната дата ,до която действително К.(н) е начислявала договорни лихви, след анализ на всички налични данни за всеки един от депозитите, след съответните изчисления, на базата на главниците и лихвения процент, както и данните за фактически начислените и капитализирани лихви от К. (н), вещото лице е достигнало до извод, че по депозита в евро, начислената лихва по депозита на ищца съответства на лихва до 31.10.2014г. По поставените задачи, вещото лице е дало следните отговори:

1) По въпроса какъв е размерът на лихвата в проценти, начислявана по депозитите на ищцата, през периода 30.06.2014г. до 06.11.2014г. вкл. и от 25.07.2014г. до 06.11.2014г. вкл. съобразно данните предоставени от К. АД /н/,

и като се съобрази решение № 82/30.06.2014г. на УС на БНБ,

-лихвеният процент по договора за депозит в евро: - до 30.06.2014г. е в размер на 6,5%, а за периода 01.07.2014-06.11.2014г лихвеният процент е 2,74 % ,за периода 25.07.2014г.-06.11.2014г лихвеният процент има размер 2,74 %, според вещото лице, лихвените проценти са съобразени с Решение 82/30.06.2014г. на УС на БНБ.

- лихвеният процент по договора за депозит в лева: до 30.06.2014г лихвеният процент е 5,00%, а за периода 01.07.2014-06.11.2014г лихвеният процент е 2,59 %;-за периода 25.07.2014г.-06.11.2014г лихвеният процент има размер 2,59 %. според вещото лице, лихвените проценти са съобразени с Решение 82/30.06.2014г. на УС на БНБ.

-лихвеният процент по договора за разплащателна сметка /овърнайт депозит/ в лева: до 30.06.2014г лихвеният процент е 3,00%, а за периода 01.07.2014-06.11.2014г лихвеният процент е 0,64 %;за периода 25.07.2014г.-06.11.2014г лихвеният процент има размер 0,64 %.според вещото лице, лихвените проценти са съобразени с Решение 82/30.06.2014г. на УС на БНБ.

Вещото лице е направило изчисление какъв е размерът на лихвата, включена в гарантирания размер на депозитите, като е взело предвид установените лихвени проценти, които са приложени по сметките на ищцата. Така вещото лице е достигнало до извод, че общият размер на лихвите по съответните периоди, поставени от страните за изчисление, са следните: за периода 30.06.2014г. до 06.11.2014г. (31.10.2014г.)вкл, е в размер на 523,99 лева; за периода 25.07.2014г. до 06.11.2014г. (31.10.2014г.)вкл. е в размер на 409,71 лв. и за периода 25.07.2014г. до 04.12.2014г.(31.10.2014г.)вкл. е в размер на 409,71 лева. вещото лице подробно е посочило размера на лихвата за периодите на изчисление по всяка от сметките на ищцата.

Вещото лице също е дало отговор на въпроса какъв е размерът на законната лихва върху сумата от гарантирания размер на влога на ищцата , посочен в исковата молба е в размер на 59748,83 лева. Тази сума с малка неточност, съвпада с главниците по депозитите на ищцата - в евро, в лева и овърнайт депозита.

Вещото лице в таблиците за изчисленията си е посочило следните салда в лева по трите сметки на ищцата 33, 830,05 лева, която сума съответства на 17 297,03 евро по депозита на ищцата в евро; главница от 21 816,33 лева, която съответства на главницата по договора за депозит в лева и в лева по разплащателната сметка (овърнайт депозита) – сумата от 4092,87лв. Сборът от посочените главници по сметките на ищцата е в размер на 59 739,25 лева , не съответства на приетата сума от вещото лице за сума от главниците - 59 748,83 лева, но разликата – под 10 лева, не е оказала влияние при изчислението на лихвите в проценти. Вещото лице е взело предвид посочените суми от данните по писмото от К. АД (н), като вероятно разликата се дължи от формираното салдо по разплащателната сметка - лист 64 от делото ,което към 30.06.2014г. е в размер на 4 102,45 лв. , а по данни от К. този депозит е в размер на 4092,87лв.

Вещото лице е подчертало, че изчисленията, които е направило за следващите се договорни лихви, не съвпадат с тези, които са фактически

начислени от К. АД (н).

Върху посочената сума от 59 748,83 лева, вещото лице е представило следните изчисления за законната лихва по периоди: за периода 30.06.2014г.-06.11.2014 - 2162,99 лева; за периода 25.07.2014г.-06.11.2014-1746,82 лева; за периода 25.07.2014г.-04.12.2014- 2212,93 лева.

Депозитите на ищцата са обхванати от Решение №82/30.06.2014г. на УС на БНБ, с което са намалени възнаградителните лихви по договорите на депозантите с К. с оглед оптимизиране на разходите, считано от 01.07.2014 г.

Ищцата обосновава претенцията си на обсъдените по-горе актове на УС на БНБ, ответникът с отговора на исковата молба, както и допълнителни, приети по делото, и въз основа на които съдът приема по отношение на актовете и действията на УС на БНБ следното:

1. Докладът за текущото състояние на К. е изготвен и представен от назначените от УС на БНБ квестори към дата 25.07.2014г. В този доклад се съдържа част "Финансово състояние на К. АД - приходи, разходи, финансов резултат". Така на стр. 15 от доклада е посочено, че към 31.05.2014г. финансовият резултат на К. е реализирана печалба на стойност 14 997 хил. лв., а към 30.06.2014г. - загуба в размер на 65 283 хил. лева. На лист 16 от доклада се съдържа и раздел за „Ликвидност“. Към 30.06.2014г. коефициентът на ликвидните средства е 4,71 %, а към 31.05.2014г. - 19,45%. В края на месец юни ликвидните активи са 297 662 хил. лева, при сравнение с предходния месец са 4,6 пъти по-малко. Съгласно Наредба 11 нетните входящи/ изходящи потоци при консервативен сценарий са отрицателни, като в периода на виждане до седем дни, недостигът на входящи потоци е в размер на 4 147 836 хил. лева. Според квесторите значителният размер на недостига е обусловен от структурата на привлечения ресурс - безсрочно привлечените средства (спестовни депозити и безсрочни депозити), формират 71,1% от общо привлечените средства. Само спестовни депозити съставляват повече от половината 58,8% от целия привлечен ресурс и в исторически план, месец юни 2014г. е първият период, в който е отчетен спад в този ресурс. Намалението на ликвидните активи през месец юни 2014г. спрямо май същата година, според посоченото в доклада е в резултат на засилено теглене на средства от клиенти на банката и рязкото намаление на наличните ликвидни активи.

2. Писмо от 01.08.2014г. на Европейската комисия, подписано от Д. Фул – генерален директор на Генерална дирекция „Вътрешен пазар и услуги“ на ЕК, в което е обсъдена ситуацията с К., положението и правата на вложителите; а в заключение подчертава, че е изключително важно да се намери разрешение и осигури защитата на вложителите и достъпът им до депозитите в пълно съответствие с правото на ЕС.

3. Отговор на писмото на ЕК от 11.08.2014г. от министъра на финансите и гуверньора на БНБ, в което се съдържа раздел „Възможност за достъп на вложителите до гарантирания размер на депозитите съгласно българското законодателство. Посочено е, че при транспонирането на чл.1, ал.3, т.и) от Директива 94/19/ЕО в националното законодателство е възприет подходът ,че

изискването съответната кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи“, е равнозначно на установяване на неплатежоспособността на институцията. Изискването за 5-дневният срок по тази разпоредба от директивата, съответствало на срока то 5 дни от установяването на неплатежоспособността на банка, БНБ да отнеме лиценза ѝ. Обсъдена е и текущата ситуация като е посочено, че в случай, че ЕК прецени, че посочените в отговора национални норми не съответстват изцяло на Директива 94/19/ЕО, следва да бъдат предприети действия за изменението им в кратък срок, а посочената възможност за частичен достъп не е уредена в българското законодателство и не можело да бъде приложена без законодателни промени. Посочено е, че тече срокът за въвеждане на новата Директива 2014/49/ЕС за гарантираните депозити, следвало да се има предвид, че гарантираният размер на влоговете в К. АД е в размер на 2 684,6 млн. лева, в дъщерното дружество – ТБ В., - 55,1 млн. лева, натрупаните в ФГВБ наличности от премийни вноски, съгласно чл. 16 ЗГВБ (отм.), е в размер на 2 103,6 млн.лв.недостигът по отношение общо необходимите средства за изплащане на гарантираните влогове на клиенти на К. и ТБ В., е в размер на 1 636,1 млн.лв. Изразено е становище, че годишните премийни вноски от банките във ФГВБ ще бъдат изцяло недостатъчни ,такъв подход ще имал негативен ефект върху банковата система. В тази връзка е изразено становище, че предвид големия размер на недостига във ФГВБ, същият можело да бъде покрит само чрез заем от държавния бюджет и след съответно решение на Народното събрание, такива били и намеренията на българските власти. Посочено е, че на 05 октомври 2014г. са насрочени предсрочни парламентарни избори, към момента на писмото Народното събрание, разпуснато с указ на президента от 05.08.2014г., не функционирало и било невъзможно приемането на промени в законодателството, ако такива са необходими, както и недостига на средства във ФГВБ чрез заем от държавния бюджет.

4.Прессъобщение от 16 септември 2014г. на УС на БНБ, с което уведомява за действия във връзка с реструктуриране на К., както и, че към този момент продължавали зда са налице условията, довели до поставянето на К. под специален надзор - остър недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията към депозантите и други кредитори, които бил в размер общо на 6 227 521 хиляди лева към септември 2014г.

5.Съобщение до медиите на Европейската комисия, от 25 септември, съгласно което се открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилно транспониране на Директивата относно схемите за депозитите.

6. Проект на закон и мотивите към Закон за гарантиране на влоговете в банките.

7. Препоръка към БНБ и ФГВБ относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО, издадена от Съвета на надзорниците на Европейския банков орган, обявена за невалидна с Решение от 25. 05.2021г. на СЕС по дело C-501/18.

От страна на ответника с отговора на исковата молба са представени следните доказателства.

1.Решение № 61/18.11.2014г. на Фонда за гарантирането на влоговете в банките, с което са определени 9 обслужващи банки и е определена начална дата 04.12.2014г. за изплащане на гарантираните депозити, както и съобщение за медиите за посоченото решение на ФГВБ. По делото са представени и данни за началото на изплащане на гарантираните депозити – от 04.12.2014г. – прессъобщение от 03.12.2014г. за отпуснат държавен заем на ФГВБ и писмо то 26.04.2016г. от ФГВБ до министъра на финансите във връзка с формирането на гарантирания размер на депозитите, и за вземанията над гарантирания размер, в заключение е посочено, че информация за размера на главницата и лихвите, начислени към 06.11.2014г. е налична в К..

2.Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, допълнено с Решение № 74/22.06.2014г., поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца, К. е поставена под специален надзор и са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на банката и е забранено да извършва всички дейности, съгласно банковия ѝ лиценз. Решението е мотивирано уведомление то ръководството на банката за спиране на плащанията към клиенти поради недостиг на ликвидни средства, настъпило в резултат на масирано теглене на средства. За тези обстоятелства БНБ е уведомена с две писма от изпълнителните директори на К. от същата дата. Правните основания са разпоредби по ЗКИ -. чл.115, ал.2, т. 2 и т.3. Във връзка със ситуацията с К. и свързаната с нея Банка В., също учредена и установена в България – групата К..

Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, допълнено с Решение № 74/22.06.2014г. за поставянето на К. под специален надзор и налагането на ограничения, е със срок на действие три месеца. Следователно, още преди да бъде издадено Решение № 73/20.06.2014г., на УС на БНБ, ръководството на К. е разпоредило спиране на разплащанията и на всички видове банкови операции поради изчерпана ликвидност. В конкретната ситуация с К. към 20.06.2014г., УС на БНБ очевидно не е имал нито правна нито фактическа възможност за различна преценка от тази на ръководството на търговската банка да спре плащанията и всички видове банкови операции за втори път – чрез разпореденото с решението „спира за срок от три месеца изпълнението на всички задължения“ на К. и „ограничава дейността на банката, като ѝ забранява да извършва всички дейности съгласно лиценза за извършване на банкова дейност.“

От изложеното следва, че към 20.06.2014г. К. е имала недостиг на ликвидност, тъй като поради медиен натиск, непосредствено преди тази дата, от банката са изтеглени значителни средства. Разрешаването на достъпа до депозитите на вложителите макар и частичен, е зависело от осигуряването на ликвидност.

3. Видно от Протокол № 14 от заседание на УС на БНБ на дата 30 юни 2014г., е прието Решение №82, с което считано от 01.07.2014г. се намаляват лихвените проценти по депозити в К. до средния им пазарен размер в съответствие с приложение към решението. Изменението на лихвените

проценти по депозитите е взето предвид от вещото лице при изготвянето на заключението.

4. Протокол №16 от заседанието от 31 юли 2014г. на УС на БНБ, с Решение № 94 е приет доклада за текущото състояние на К., представен от квесторите, както и други решения във връзка с особения надзор.

5. Видно от Протокол №23 от 16 септември 2014г. на УС на БНБ, за Решение № 114 за удължаване срока на специалния надзор на К. и са дадени указания на квесторите, на основание, че все още съществуват причините, обосновавали поставянето на банката под особен надзор, както и по други съображения, свързани с указания към синдиците.

6. Видно от Протокол № 27/06.11.2014 г. на УС на БНБ, е взето Решение №138/06.11.2014г. на УС на БНБ, с което е постановено отнемане на лиценза за извършване на банкова дейност на К., издаден през 1994г. на основание чл.36, ал.2, т.2 от ЗКИ –поради неплатежоспособност в хипотезата на отрицателна величина на собствения капитал и извода, че контролните и ръководни органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, представяли са неверни и подвеждащи банкови отчети. Обсъдени са предприетите от БНБ действия, както и исканията на консорциум за реорганизиране на К. и искане за предоставяне държавна помощ в размер на 2,3 млрд. лв. от октомври 2014г., предприетите действия по искането. Изводите за капиталовата адекватност се основават на заключението на одиторите за обезценяване на активи в конкретен размер, потвърдено от паралелна проверка на инспектори на БНБ в доклад от 27.10.2014г., данните от финансовите и надзорни отчети към 30.09.2014г. и правилата на Регламент (ЕС) 575/2013г. Взети били предвид и погасените задължения по договори за цесия и волеизявления за прихващания към 31.10.2014г. Формиран е извод, че К. не отговаря на капиталовите изисквания по чл.92, §1 от Регламента, в това число за съотношенията между различните класове капитал.

Решение №138/06.11.2014г. на УС на БНБ се основава на несъответствие на капитала на банката с изискванията за капиталовата адекватност, като е формиран извод, че К. не отговаря на капиталовите изисквания по чл.92, §1 от Регламент (ЕС) 573/2013, в това число за съотношенията между различните класове капитал. На основание посочените съображения, решението за отнемане на лиценза на К. представлява акт на надзорен орган за спазване на пруденциалните изисквания от кредитна институция.

7.С Прессъобщение от 22 август 2014г. на БНБ, се обявяват на обществеността предприетите действия и възможните решения за К., в това число за невъзможността да бъде предоставена държавна помощ.

Правни съображения и изводи на съда

По правното основание на иска:

В исковата молба е посочено конкретно правно основание на исковата претенция – чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Ищцата претендира вреди от нарушение на правото на ЕС. Съгласно даденото тълкуване по т.6 от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18, настоящият съд не е длъжен да квалифицира служебно исковата претенция като такава по чл.4, параграф 3 от

Договора за Европейския съюз, „стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза в подкрепа на този иск.

Съгласно чл.203, ал.3 АПК, нова разпоредба, приета с ДВ брой 94/2019г., по реда на тази глава –Глава единадесета „Производства за обезщетения“ по АПК, се разглеждат и исковите за обезщетения за вреди причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на ЕС. По реда на производството за обезщетения по АПК, се разглеждат и исковите за обезщетения за вреди, причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на Европейския съюз - чл.203, ал.3 АПК.

Отговорността на държавата за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия при или по повод административна дейност, съответства на отговорността, уредена по правото на ЕС в чл.340, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз. По силата на същата разпоредба, в случай на извъндоговорна отговорност Съюзът в съответствие с основните принципи на правото, които са общи за държавите членки, е длъжен да поправи вредите, причинени от неговите институции или служители при изпълнението на техните задължения.

Следователно, приложимите разпоредби на националното право не са пречка настоящият съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на ЕС, като **съдът следва да приложи стандартите за извъндоговорната отговорност на ЕС.**

Извъндоговорната отговорност за вреди по правото на ЕС за вреди се подчинява на определени условия, установени чрез тълкуване на правото на ЕС от Съда на ЕС, най-общо следните:

А. По допустимостта на иска:

Според практиката на Съда, с оглед на гарантиране на правната сигурност и на доброто правораздаване, за да са допустими исковата молба или жалбата, е необходимо съществените правни и фактически обстоятелства, на които те се основават, да следват поне обобщено, но по логичен и разбираем начин от текста на самата искова молба или жалба. По-конкретно, за да бъдат изпълнени тези изисквания, искова молба или жалба, целяща поправяне на вреди, за които се твърди, че са причинени от институция на Съюза, трябва да съдържа данни, които позволяват да се определят действията на институцията, на които ищцата или жалбоподателят се позовава срещу нея, причините, поради които той счита, че съществува причинно-следствена връзка между тези действия, и вредата, която твърди, че е понесъл, както и характерът и размерът на тази вреда (вж. решение от 7 октомври 2015 г., Accorinti и др./ЕЦБ, -79/13, EU:T:2015:756, т. 53 и цитираната съдебна практика).

Б. По основанията, на които е допустимо да бъде ангажирана

извъндоговорната отговорност за вреди по правото на ЕС :

1. Съгласно постоянната съдебна практика за ангажирането на извъндоговорната отговорност на Съюза за неправомерно поведение на неговите органи, по смисъла на горепосочената разпоредба, трябва кумулативно да са налице три условия, а именно неправомерност на поведението, в което се упреква институцията, наличие на вреда и на причинно-следствена връзка между твърдяното поведение и претендираната вреда – така решенията по делата *Bergadem* и *Gouri*/Комисия, C-35/98P, EU:C:2000:361, т.39-42, *FIAM* и др./Съвет и Комисия, C-120/06P и C-121/06P, EU:C:2008:476, т.106 и т.164-166; *Evropaiki Dynamiki* / Комисия, T-297/12, EU:T:2014:888, т.28.

2. Също според съдебната практика, условието неправомерното поведение на институция, изисква да е установено достатъчно съществено нарушение на правна норма, която има за цел да се предоставят права на частноправни субекти – така решенията по делата *Bergadem*, т.42-43 и *FIAM*, т.173, цитирани по-горе. Единствено неправомерно поведение на институция, което води до подобно достатъчно съществено нарушение, може да ангажира отговорността на Съюза. Решаващият критерий, за да се приеме, че нарушението на правото на Съюза е достатъчно съществено, е наличието на явно и сериозно несъблюдаване от институция на границите, които са наложени на нейното право на преценка – така решението по делото *Bergadem*, т.43 цитирано по-горе. Според Съда на ЕС, режимът в областта на извъндоговорната отговорност на Съюза взема предвид по-конкретно сложността на ситуациите, които трябва да се уредят, трудностите, свързани с прилагането или тълкуването на правните текстове, и по-специално свободата на преценка, с която разполага авторът на оспорвания акт – така решенията по делата *Bergadem*, т.40, цитирано по-горе, Комисия /*Camag* и *Tico*, C-312/00 P, EU:C:2002:736, т.52; Комисия/*F. M.*, C-472/00, EU:C:2003:399, т.24.

3. По отношение на условието за наличие на вреда, отговорността на Съюза може да бъде ангажирана само ако ищцата наистина е претърпял „реална и сигурна“ вреда. В тази връзка ищцата е длъжен да представи убедителни доказателства пред съда на Съюза, за да се установят наличието и размерът на подобна вреда (така в решенията по делата *SELEX Sistemi integral* / Комисия, C-481/07P, EU:C:2009:461, т.36; *Idromacchine* и др./Комисия, T-88/09, EU:T:2011:641, т.25.

Що се отнася до условието за наличие на причинно-следствена връзка, то е изпълнено, когато съществува непосредствена връзка като между причина и следствие между допуснатата от въпросната институция неправомерност и претендираната вреда — връзка, която ищцата трябва да докаже. Съюзът може да носи отговорност само за вреди, произтичащи достатъчно пряко от неправомерното поведение на съответната институция – решението по делото *Yedae Tarim ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret*/Съвет и Комисия, C-255/06, EU:C:2007:414, т.61.

Основанията за отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС са припомнени и по т.113 от решението по преюдициално дело C-501/18 от Съда на ЕС: "увредените частноправни субекти имат право на обезщетение

при наличието на три условия, а именно: предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда."

В казуса по делото:

Що се касае до допустимостта на процесния иск, относно изискването вредата да е действителна и сигурна, във връзка с отговора по т.5 от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18 Съдът на ЕС, във връзка с иск като процесния - т.124 -126 от решението, Съдът на ЕС е попосочил, че тъй като обезщетението за вреди на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза трябва да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на правата им, националните **съдилища имат основание да следят за това защитата на гарантираните от правния ред на Съюза права да не води до неоснователно обогатяване на оправомощените лица** (т.125 от цитираното решение). Съдът припомня в т.126 от решението, че правото на обезщетение за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на ЕС, следва да дава възможност за предявяване на иск за отговорност, основаващ се на настъпването на непосредствено предстоящи и предвидими в достатъчна степен на сигурност щети, дори ако точният размер на увреждането все още не може да бъде изчислен.

Що се касае до условието по националното право, актовете на БНБ, от които ищцата счита, че търпи вреди, да са отменени като незаконосъобразни по предвидения за това ред - чл.204, ал.1 АПК, при идентични обстоятелства, като тези на ищцата по делото - вложителите нямат правен интерес да ги оспорват и същите са влезли в сила, по същото преюдициално дело по т.120 от решението и от отговора по т.5 от диспозитива е дадено тълкуване, че подобно условие може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите, когато на практика няма възможност за отмяната на действието или бездействието, от което са настъпили вредите или тази възможност е силно ограничена и следователно не е разумно да се налага такова условие на увреденото лице.

На основание отговора по 5-ти въпрос от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18, доколкото ищцата твърди конкретен размер на вредите, представляващ негово безспорно вземане от кредитна институция, както и даденото тълкуване за недопустимост на изискването актовете на БНБ, от които се твърди, че произтичат вредите, да са отменени по надлежния ред, **то искът следва да се приеме за допустим.**

Компетентност на УС на БНБ да издаде акт за установяване на неличността на депозитите в кредитна институция, на основание чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49

Ответникът претендира, че такава компетентност не е изрично предвидена по националното право, нито е регламентирано понятието „неналичен депозит“,

спрямо кредитните институции през исковия период УС на БНБ имал само надзорни правомощия. Ищцата претендира, че УС на БНБ има компетентност да издаде акт на основание нормата на директивата – за неналичност на депозитите, което обосновава с възложените публично-правни функции на БНБ. На основание този набор от функции, ищцата счита, че БНБ е компетентният орган по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49.

По въпроса дали БНБ е компетентният орган да установи неналичност на депозити в кредитна институция, СЕС е дал следните насоки:

1.В Решение от 4 октомври 2018 г. по Дело C-571/16, К., ECLI:EU:C:2018:807

-По т. 2 от диспозитива на решението – за установяване на депозитите с изричен акт, без да се извежда от други актове като решение за поставяне под специален надзор: **„2. Член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което Корпоративна търговска банка е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство.“**

-По т. 71 от мотивите, формирали отговорът на този въпрос СЕС е посочил, че член 1, точка 3 подточка i) от Директива 94/19 само посочва обстоятелствата, при които компетентните органи са длъжни да установят, че депозитите са неналични. С отговорът на първи въпрос по същото решение, че установяването на неналичността на депозитите не зависи от неплатежоспособността на КИ и от отнемането на нейния банков лиценз, и отклоняването от предвидените в тази разпоредба срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитна институция да бъде поставена под специален надзор.

2. В Решение от 25 март 2021 г. по Дело C-501/18, БТ, ECLI:EU:C:2021:249

-По т. 63 от решението, са обобщени съображения по делото К., относими към установяването на неналичност на депозити:

„63.Както изрично следва от текста на член 1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19, необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и изискуем, е по **виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи (...)**. Освен това максималният петдневен срок, даден на компетентния орган, за да изпълни безусловното и достатъчно точно задължение да установи неналичността, е съгласно самия член 1, точка 3, подточка i), втора алинея от тази директива императивен и никаква възможност за дерогиране на този срок не е

предвидена в някоя от останалите разпоредби на посочената директива (...). Така от текста на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 следва, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект (.....).“

-По т. 64 от решението, са посочени депозитите, които следва да бъдат взети предвид при преценката за неналичен депозит

„66. (...), депозитът, който не е дължим, нито платим, съгласно приложимите законови и договорни условия, не може да се взема предвид от компетентния орган, за да се установи неналичност на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, но същевременно, от момента, в който компетентният орган установи неналичността на депозитите в съответната кредитна институция, такъв депозит трябва да се разглежда, по силата на същата разпоредба, като подлежащ на изплащане депозит.“

-По т. т. 62 от решението по дело C-501/18 на СЕС са припомнени условията по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, определящи установяването на неналичен депозит: *понятието „неналичен депозит“ по смисъла тази директива означава „депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно [законовите] и договорни условия, приложими към него“, когато не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила дължими и изискуеми депозити, компетентни органи са установили, че по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, тази „кредитна институция изглежда неспособна за момента [...] да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи“.*

Преценка на настоящия съд по спорния въпрос за компетентността на УС на БНБ

Съгласно в относимата редакция към октомври 2014г., съгласно указанията на СЕС, идентично и към юни 2014г., член 36, ал.2 ЗКИ предвижда, че : „(2) *Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато:*

1.не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време, или ....

(3) Решението по ал. 2 се взема от БНБ до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността.“

Срокът за вземане на решението и невъзможността за изплащане на задълженията в близък / приемлив период от време, връзката на невъзможността за плащане с финансовото състояние на банката, като условия по директивата и националната норма съвпадат. Не съвпадат условията, свързани с неизпълнението на паричното задължение, които следва да бъдат преценени.

-условието по чл. 36, ал.2 т.1 ЗКИ - неизпълнение на изискуемо парично

задължение повече от 7 дни,

-неизпълнение съгласно законовите и договорни условия, приложими към него (депозита), с уточнението, че се касае за всички изискуеми депозити.

В случая националният законодател е установил минимален срок на неизпълнение – повече от 7 дни, какъвто срок не е предвиден в директивата. Съществуването на такъв срок би означавало, че вложителите следва да търпят предвидено в закона неизпълнение от страна на банката, тъй като едва тогава започва да тече срок от 5 дни за вземане на решението за отнемане на лиценза. Съществуването на минимален срок на неизпълнение – „не по-малко от 7 дни“, противоречи на изискването по директивата компетентният орган да установи неналичността на депозитите възможно най-скоро и не по-късно от 5 дни след като се е уверила за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити.

Изискването по националното право вложителите да търпят най-малкото 7 дни неизпълнение от страна на банката, не транспонира условие по директивата, опорочава изискването за срока по директивата, в който следва да се установи неналичността – т. 60 и 61 от решението по делото К..

Следователно, решението, което УС на БНБ е компетентен да приеме по чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ, не съответства на актът, който компетентният орган следва да издаде за да установи неналичност на депозити в банка, съгласно член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

В т.99 от решението по делото К. съдът е посочил, че свободата на преценка, която член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 оставя на държавите членки, е във връзка с **определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на последния – свобода на преценка във връзка с определянето на финансовото положение на съответната кредитна институция.** Всички останали условия, свързани с определянето на неналичността на депозитите са установени в разпоредбата на директивата.

Що се касае до въпроса дали УС на БНБ има компетентност по националното право да установи неналичността на депозитите, на основание нормата на директивата, отговорът според настоящият съд следва да бъде положителен, но по съображения, различни от издаването на актове и възложени правомощия, свързани с установяване на неплатежоспособност или прилагането на мерки за специален надзор спрямо кредитни институции, които са неотнормирани, според приетото от СЕС в цитираните две решения, в това число,

На първо място, БНБ е единственият орган към 20.06.2014г., на който законодателят е възложил правомощие да защитава интересите на вложителите в банките. Така съгласно чл. 2, ал.6 от Закона за БНБ: "Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и **защита интересите на вложителите.**" **Действително, в националното законодателство не е предвидено изрично УС на БНБ да издаде решение за установяване на неналичността на депозитите, нито понятието „неналичен депозит“.** **Обаче в чл. 16, в "т. 17. разглежда и решава други въпроси от дейността на банката."** Тази разпоредба урежда така

наречената "имплицитна" или "подразбираща се компетентност", която в правото на ЕС е установена с решението на Съда на ЕС по делото AETR, тоест, възложената компетентност предоставя на съответната институцията и правомощието да предприема всички действия и актове, необходими за постигането на целта, заради която е предоставена съответната компетентност.

От правото на ЕС и с цел защита на вложителите произтича задължение за издаването на решение за неналичност на депозитите, като без съмнение, на основание предоставената компетентност по чл.2, ал.6 ЗБНБ, УС на БНБ е органът, който е следва да разгледа и реши дали в конкретната ситуация с К. следва да бъде издадено решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19. Такова решение не е издадено.

Възникнало ли е обаче задължението за издаването му за УС на БНБ, на основание обстоятелствата за К. АД (н) за спрени плащания, установени още на 20.06.2014г. поради липса на ликвидност. В случая установяването, че съответната кредитна институция е неспособна да изплати депозита, е установено от органи на самата банка, за което е информиран УС на БНБ на 20.06.2014г. Обстоятелството, че не съществува близка перспектива да се изплати депозита, също е възможно да бъде по преценка на органи на кредитната институция. Видно от доклада на квесторите - л. 23 от делото, на първата страница е обсъдено състоянието на банката при встъпването на квесторите в длъжност. Посочено е следното:

1."На 20 юни 2014г. с писмо с вх. № 77699 до БНБ представителите на К. АД внасят искане К. АД да бъде поставена под специален надзор. Искането е обосновано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите и проблеми с ликвидността, което предизвиква затруднения в изпълнение на паричните задължения към вложителите. С последващо писмо с входящ номер 77778 от същата дата К. уведомява БНБ, че К. АД е преустановила разплащанията и всички банкови операции."

2.Забраната за извършването на всички банкови операции, с Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, е постановено за срок от 3 месеца . Този срок представлява и положителен отговор на въпроса за преценката на БНБ, че не съществува близка перспектива К. АД (н) да изпълнява задълженията си за плащане. Допълнителен аргумент ва тази насока са цитираните по-горе данни от мотивите на решението на УС на БНБ за удължаването на срока на особения надзор - банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата дейности за изпълнение на задълженията си към депозантите и другите кредитори. Тези задължения са общо в размер на 6 227 521 хил. лв. към м. септември 2014г. ". Тази констатация е направена след като преди това УС на БНБ е разрешило операции, които могат да подобрят ликвидността - като операции за погасяване на задължения към банката.

3.Следователно, УС на БНБ е разполагал с всички данни да определи депозитите в К. като "неналични" още на 20.06.2014г. Видно от точка 109 от решението по делото К. на СЕС : *При анализа на обстоятелствата по главното производство обаче се установява, че след като е уведомена от*

К. за нейните финансови затруднения и проблеми с ликвидността, БНБ я поставя под специален надзор заради опасност от неплатежоспособност и решава да преустанови всички плащания и операции на К.. Така надзорните мерки по отношение на К. свидетелстват за съмненията, които БНБ е изпитвала, предвид финансовото положение на К., относно способността ѝ да изплати депозитите в кратък срок. Освен това решението на БНБ за преустановяване на плащанията и операциите на К. е пречило последната да изплати депозитите.

По силата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 БНБ разполага с определена свобода на преценка, за да установи дали депозитите в кредитна институция са неналични, тази свобода на преценка се упражнява в определена рамка. Ако условията, посочени в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 са изпълнени, компетентният национален орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични. Второто изречение на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 определя задължението и срокът за издаването на решението за установяването на неналичните депозити. Относима е действащата редакция, приета с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане, според която в член 1, точка 3, подточка i) втората алинея се заменя със следното:

„Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми;“.

Следователно, най-късно до 25 юни 2014 г. включително, за УС на БНБ, на основание чл.16, т.17 ЗБНБ във връзка с чл.2, ал.6 от същия закон, е възникнало задължение и е следвало да издаде решението за установяването на неналичността на депозитите, на основание условията, предвидени в чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19.

Не може да бъде възприета тезата на ответника, че не е предвидено правомощие на УС на БНБ да установява неналичността на депозити в кредитна институция на основание защита на потребителите. След като чл.16, т.17 ЗБНБ предвижда общо правомощие за УС на БНБ да издава и други, извън изрично изброените решения, но свързани с дейността на банката, то самият законодател не е ограничил компетентността на УС на БНБ само до изрично и изчерпателно изброени в тази разпоредба, което не нарушава принципа за законоустановеност на правомощията на националната централна банка. Препращането от законодателя към дейността на банката позволява във всеки конкретен случай да се прецени има ли предоставена компетентност да издаде конкретен акт.

В случая чл.16, т.17 от ЗБНБ е правното основание за издаването на решение от УС на БНБ, по задължение, произтичащо от правото на ЕС, свързано с дейността на банката. Безспорно националното право определя, че дейността на банката включва защитата на вложителите - чл.2, ал.6 ЗБНБ, а чл.1,

параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, предвижда задължение за издаването на решение в защита на вложителите. Следователно, при обстоятелствата за К. към 20.06.2014г., с оглед защита на вложителите в К. като е имал задължение да издаде, но не е издал изрично решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, УС на БНБ е осъществил незаконосъобразно бездействие, в нарушение на норма по правото на ЕС, която без съмнение предоставя права на частноправни субекти - вложителите в кредитна институция.

В случай, че такова решение е издадено, съгласно приетото по т. 69 от решението по делото БВ, С-501/18, и вложител, чийто депозит не е нито дължим нито изискуеми, съгласно приложимите законови и договорни условия, може да претендира изплащане на гарантирания депозит.

В случая чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 е транспониран неправилно, тъй като националното право определя, че само от решението за отнемането на банковия лиценз на кредитна институция и в определен срок от издаването му, националната схема за гарантиране на депозитите - ФГВБ, има задължение да започне изплащане (т.70 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС).

Съгласно приетото по т. 71 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директивата са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат пред националните съдилища да ги противопоставят на държавата, ако тя не ги е транспонирала или транспонирането е неправилно. С второто изречение от същата точка, съдът обаче посочва, че ако разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да ги противопоставят не само срещу държава членка и на всички органи от нейната администрация, но и на лица, които се отличават от частноправните субекти и трябва да бъдат приравнени на държавата било защото са публичноправни юридически лица, коти оса част от държавата в широк мисъл било защото са контролирани и зависими от публичен орган, било защото са натоварени от такъв орган да изпълняват задача в обществен интерес и за тази цел са им възложени изключителни правомощия.

На УС на БНБ са възложени изключителни правомощия, както по отношение на кредитните институции, така и по отношение на паричната политика и системите за плащане, така и по отношение на защитата на вложителите. Без съмнение, неправилното транспониране на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, има връзка с дейността на УС на БНБ - чл.2, ал.6 ЗБНБ и поради това може да бъде противопоставено, ищцата е допустимо да се позове на разпоредбата на директивата срещу УС на БНБ за да търси отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС.

От цитираната съдебна практика на СЕС е безспорно, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, който определя условията за установяването на неналичност на депозитите, е норма от правото на Съюза, която има за предмет предоставянето на права на частноправните субекти, а целта на Директива 94/19 е да се защитят вложителите. Също установяването на неналичността на депозитите се отразява пряко върху правното положение на

вложителя, тъй като задейства механизма за гарантиране на депозитите и съответно изплащането на същите на вложителите.

Също условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание - решение от 5 март 1996 г., *V. du pêcheur и Factortame*, С- 46/93 и С- 48/93, ЕУ:С:1996:79, т. 56, са по-конкретно:

- степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма,
- обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи,
- извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото,
- умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики.

При преценка на посочените обстоятелства следва, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, е достатъчно ясна и безусловна, като оставя на държавите членки само свобода на преценка във връзка с определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на последния - свобода на преценка във връзка с определяне на финансовото положение на кредитната институция. При тези обстоятелства, нито се касае до грешка, нито до извиним характер на нарушението от страна на УС на БНБ. Най-малкото, видно от мотивите на определението на съда за отправянето на преюдициалното запитване от АССГ, въз основа на което е образувано преюдициално дело С-501/18 на СЕС, приложено по делото на лист 20 -33 – Определение № 4534/17.07.2018г., по адм.д. 2760/2016г. на АССГ, както и от обсъдените по делото доказателства – писмото на генералния директор Д. Фул и отговорът от страна на българските власти в лицето на министъра е имало кореспонденция между Комисията и БНБ именно с цел българската държава чрез компетентните органи да предостави достъп до депозитите на вложителите в К. и е открита процедура за нарушаване на правото на ЕС. Въпреки това, БНБ е настоявала, в това число и в прессъобщенията до обществеността, представени по делото, че следва да се направи ясна оценка на качеството на активите и на капиталовата адекватност на К. за да бъдат взети обосновани решения за бъдещето на банката и банковата група К.. Тази позиция няма нищо общо със задължението да бъде предоставен достъп до депозитите на вложителите, произтичащ от правото на ЕС. Като последица от посоченото поведение, е формирана практика в разрез с правото на ЕС, но българската държава чрез последващи законодателни изменения, е транспонирала правилно директивата, поради което е преустановена за в бъдеще възможността от подобно поведение. Затова свидетелстват мотивите към законопроекта за Закон за гарантирането на влоговете в банките, действащ понастоящем, в които мотиви освен другото е посочена

и процедурата за нарушение № 2014/2240 по отношение неизпълнение на задълженията, произтичащи за Република България съгласно чл. 1, параграф 3 и чл. 10 параграф 1, първа алинея от директива 94/19/ЕО.

100. При така изложеното, то по делото се доказаха първите две предпоставки за ангажирането на отговорността на държава-членка за вреди от нарушение на правото на ЕС, а именно:

1. От УС на БНБ е допуснато нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 - норма по правото на ЕС, която предоставя права на частноправните субекти - вложители в кредитна институция, поради което ищцата в качеството си на вложител, е допустимо да се позове на нарушението срещу БНБ пред съда и да търси отговорност за вреди от нарушението.

2. Нарушението е достатъчно съществено.

По третото условие - претърпяната вреда от нарушението, претендирана от ищцата - в размер на законната лихва за определен период, да е в пряка причинна връзка с нарушението на правото на ЕС, съдът съобрази следното:

Този въпрос се свежда до преценката дали е допустимо ищцата в качеството му на вложител в К. да претендира заплащането на законната лихва като обезщетение от установеното незаконосъобразно бездействие на УС на БНБ, тъй като ищцата нито претендира не изтъква данни в исковата молба или уточнение към нея, освен съображението, че по общо правило за забавено изпълнение на парично задължение се дължи законната лихва.

В т.49 от мотивите на решението по преюдициално дело C-501/18 и т.1 от диспозитива му е посочено, че член 7, параграф 6 от Директива 94/19 следва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер. В т. 53 – 57 от решението е прието, че задължение на държавата е да уреди схеми за гарантиране на депозити с минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, като това изплащане следва да стане в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи са установили неналичността на депозита. Изрично е посочено в решението, че както следва от 24 съображение от преамбюла ѝ, че Директива 94/19 не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива, защото директивата не дава на вложителите права, по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните национални органи.

Следователно, по правото на ЕС отговорността на държавите членки към

вложителите в кредитни институции е уредена единствено в чл.7 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 11 март 2009 година, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година. Тази отговорност не предвижда задължение за лихва при забавено изплащане на гарантираните депозити от съответната схема. Идентично, по националното право ищцата няма право на законна лихва като обезщетение за забавено плащане на гарантирания размер на депозита му от ФГВБ, поради изричната забрана за това по националното право, въведена с чл. 24, ал.2 от ЗГВБ от 1998г. (отменен) в сила към фактите по делото. Съгласно първата алинея от разпоредбата, фондът се суброгира в задълженията на банките към вложителите, но втората алинея предвижда, че Фондът не дължи лихви.

От страна на ищцата се претендира, че според българският закон при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86, ЗЗД. На основание, че съгласно чл.7, параграф 1, от Директива 94/19 ЕО, вложителят има право да получи гарантирания размер на депозита се извежда, че всяко неизпълнение на парично задължение е забавено изпълнение и може да породи претенция за заплащане на закъснителни вреди. В случая за държавата било възникнало парично задължение, което не било изпълнено в срока, предвиден в директивата, а при неизпълнение на парично задължение, кредиторът винаги имал право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата.

Следва да се подчертае, че предвиденото за законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД, съответства на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки, която съгласно чл. 1 се ограничава до борбата със забавата на плащане по търговски сделки и се прилага за всички плащания, извършвани като възнаграждение за търговски сделки - параграфи 1 и 2 от разпоредбата, прилага се и за свободните професии, но не и за потребителите на услуги, каквито са клиентите на търговските банки – потребители на финансови услуги. Понятието търговски сделки, дефинирано в член 2, параграфи 1 и 3 определя търговски сделки само като такива между предприятие, или предприятия и държавни органи, които водят до доставка на стоки или предоставянето на услуги, а предприятие означава всяка организация, различна от публичен орган, участваща в упражняването на независима икономическа или професионална дейност, дори когато тази дейност се упражнява само от едно лице. Откриването на сметка за депозит срещу лихва не съставлява независима икономическа дейност за кредитната институция. Видно от съображение 8 от преамбюла на директивата, обхватът ѝ се ограничава до плащанията като възнаграждение по търговски сделки, **второто изречение предвижда изключването на сделките, извършвани с потребителите и лихвите по други видове плащания, например плащанията, извършвани в рамките на обезщетенията за щети, включително тези, извършвани от застрахователните компании.**

Следователно, директивата не се прилага за сделките между търговец и потребител на услуги, каквито са вложителите в кредитните институции.

Именно тази директива определя в чл.2, т. 5 "лихва за забава на плащане", като законна лихва за забава на плащане на процент, който е равен на сумата на основния лихвен процент и най-малко осем процентни пункта. Дефинирано е и понятието за "основен лихвен процент". Съгласно чл.12 от Директива 2011/7/ЕС, до 16 март 2013г. държавите членки е следвало да приемат необходимите разпоредби, за да се съобразят с членове 1-8 и 10, а с член 13 от директивата се отменя Директива 2000/35/ЕО, считано от 16 март 2013 г., без да се засягат задълженията на държавите-членки относно срока за транспонирането ѝ в националното право и прилагането ѝ. Следва да се посочи, че цитираните правни положения до тук са идентични и в двете директиви – относно предметния обхват и изключването на определени категории задължения, както и по отношение на определянето на законната лихва. Видно от таблицата за съответствие между двете директиви, новата директива засяга единствено в чл.4 сделките между търговци и държавни органи.

Българската държава транспонира Директива 2011/7/ЕС едва с приемането на Постановление №426 от 18 декември 2014г. за определянето на размера на законната лихва по просрочени парични задължения, в сила от 01.01.2015г., обнародвано ДВ брой 106/23.12.2014г. Транспонирането на директивата е посочено изрично в параграф 1 от допълнителните разпоредби на постановлението, а в член единствен от него се определя годишният размер на законната лихва. Също с ПМС 426/2014 е прието на основание чл. 86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), и отменя ПМС № 100/2012 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута (ДВ, бр. 42 от 2012 г.). **Правилото по чл.294, ал.1 от Търговския закон, идентично както цитираните норми на директивата предвижда, че лихва се дължи между търговци. В рамковия договор и анекса, сключени между К. и ищцата, по силата на които същият има качеството на вложител в К., не могат да се квалифицират като договор между търговци.**

Видно от Р. договор за платежни услуги, сключен между ищцата и К. – лист 15 от делото, правното основание е чл. 40, ал.2 от Закона за платежните услуги (отм.), като този закон в чл. 41 , ал.1 урежда всички изисквания към съдържанието на договора за платежни услуги, сред които и уговарянето на лихвите, които банката дължи, което изискване е спазено чрез съдържанието на чл.4 от рамковия договор, който по същество препраща към Скала за стандартните лихвени проценти на банката към клиентите ѝ, неразделна част от Тарифата за лихвите, таксите и комисионните, които банката прилага при операции с клиенти.

От всичко изложено следва, че чл.86, ал.2 ЗЗД, както и при задължението за съобразено прилагане на нормите на Директива 2011/7/ЕС, не може да се изведе общо правило, че вложителите в кредитна институция, като кредитори с право на вземане от кредитната институция, при неплащане се прилага законната лихва. Аргумент за това е и обстоятелството, че Фондът се суброгира в задължението на кредитната институция към вложителите - чл.24,

ал.1 ЗГВБ (отм.) а както предвижда втората алинея от разпоредбата, фондът не дължи лихви. Тази разпоредба е в съответствие с предвиденото изключване на потребителите от приложното поле на Директива 2011/7.

Аргумент, че законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД е приложима за присъждането на обезщетения за вреди от дейност на публични органи, може да се изведе от националното право само в строго определени хипотези, а не като общо правило. Тези хипотези са свързани със задължение за връщане на определена сума, постъпила по държавния бюджет, а сумата като част от него участва в разходите по бюджета. Видно от чл.129, ал.6 ДОПК, недължимо внесени или събрани суми, с изключение на задължителни осигурителни вноски, се връщат със законната лихва за изтеклия период, когато са внесени или събрани въз основа на акт на орган по приходите, а по арг. От ал.5 от същата разпоредба е видно, че се касае общо за публични държавни вземания (данъци, такси, имуществени санкции, установени, събрани или наложени от органите по приходите, незаконосъобразно отказани за възстановяване суми. В приложното поле на чл.129, ал.5 ДОПК не попадат гарантираните вземания на вложители от Фонда.

Що се касае до допустимостта да се кумулира договорна и законна лихва по националното право, следва да се посочи съдебната практика на ВКС - РЕШЕНИЕ № 93 ОТ 27.10.2016 Г. ПО Т. Д. № 1882/2015 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС, с което съдът се е произнесъл по правен въпрос: "Допустимо ли е начисляването /кумулирането/ на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава в частност, когато вземането е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г." при допълнителния критерий на т. 3 на чл. 280, ал. 1 ГПК – от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото. По поставения въпрос са изложени следните правни съображения:

„Обстоятелството, че отношенията между страните са уредени по специалния закон ЗУНК не изключва прилагането на разпоредбите на общия ЗЗД, доколкото прилагането им не е изключено от специалния закон.

В правната теория, в зависимост от юридическия факт, който поражда задължението, лихвите се определят на законна и договорна лихва, като последната може да бъде възнаградителна или обезщетителна. Уговорената наказателна лихва, освен обезщетителна функция има и обезпечителна функция - определение № 591/18.07.2011 г., ч.т.д. № 47/2011 г. на ВКС, ТК, II т.о./. **В този случай наказателната лихва служи за обезщетение на причинените на кредитора вреди от забавеното изпълнение на паричното задължение за главница. Разпоредбата на чл. 86, ал. 1 ЗЗД урежда последиците от неизпълнението на всяко изискуемо парично задължение, когато страните не са уговорили друго. Кредиторът има право на законна мораторна лихва срещу изпадналия в забава длъжник, без да е уговорена. Мораторната лихва по чл. 86, ал. 1 ЗЗД е само законна, като размерът ѝ се определя от Министерския съвет - чл. 86, ал. 2 ЗЗД, за разлика от договорната наказателна лихва, която може да бъде по - висока, равна или по - ниска от законната лихва.**

При предявен иск за парично вземане ищцата има право освен на обезщетението по чл. 86, ал. 1 ЗЗД, да претендира и законна лихва върху

непогасеното от длъжника вземане за периода след завеждане на делото до окончателното плащане. Законната лихва се дължи като законова последица от предявяването на иска за вземането и за да бъде присъдена, е достатъчно да бъде поискана от ищцата, т.е. не е нужно претенцията за заплащането ѝ да се индивидуализира по начина, характерен за иска по чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

В правната теория и съдебна практика обаче се приема за недопустимо **кумулирането на неустойка за забава на неизпълнение на парично задължение с обезщетение** по чл. 86, ал. 1 ЗЗД за същото неизпълнение / така решение № 68/9.07.2012 г. т.д. № 450/2011 г. на ВКС, ТК, Іт.о., постановено по чл. 290 и сл. ГПК/. **В този случай кредиторът неоснователно би се обогатил, а длъжникът ще претърпи двойна имуществена санкция за едно и също неизпълнение, с което би се нарушил принципът на позитивното право за недопускане неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на длъжника.** Този принцип не може да бъде изключен при договорите, сключени по ЗУНК, доколкото законът не съдържа разпоредба за кумулиране на наказателни лихви с мораторна законна лихва за възмездяване на вредите от забавено изпълнение на паричното задължение по кредита.

От горното следва, че когато страните са уговорили **наказателна / мораторна / лихва за забавено изпълнение на парично задължение, съдът е длъжен да се съобрази с претенцията на кредитора, тъй като клаузата има силата на закон за тях.** В този случай претенцията за мораторна законна лихва би била неоснователна, **противното би довело до неоснователно обогатяване на кредитора.**

Или отговорът на правния въпрос е, че е недопустимо кумулиране на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава и в частност, когато вземането по кредитите е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г.“

В казуса по делото по реда на чл.4 от Р. договор между ищцата и К. е договорена лихва, която банката изплаща на ищцата - договорен лихвен процент за депозитите в евро, до 30.06.2014г. в размер на 7,5% годишна лихва, а за периода от 01.07.2014г. – в размер на 2,74%, съгласно Решение №82/30.06.2014г. на УС на БНБ. По силата на чл.119, ал.5 от ЗКИ, отменена понастоящем, но в сила през периода на особения надзор над К., законодателят е предвидил договорните лихви да бъдат начислявани при прилагането на надзорни мерки от страна на УС на БНБ. Следователно, **ищцата по силата на закона получава договорна лихва, която в случая следва да се определи като мораторна или наказателна, доколкото касае период, в който банката не извършва банкова дейност.** Договорната лихва би имала характер на възнаградителна лихва, когато е дължима в резултат от ползването на депозитаната от сума за икономическата дейност на банката. В случаят мораторната и възнаградителната лихва по силата на закона – чл.119, ал. 5 (отм.) ЗКИ, имат един и същ размер. Това обстоятелство не променя различният им характер, тъй като са различни юридическите факти, обусловили начисляването им.

Следователно, за процесния период, за вземането си за гарантирания размер на депозита, ищцата е получил договорна лихва, която има обезщетителен характер и съвпада с периода, през който поради незаконосъобразното бездействие на УС на БНБ, не е имал достъп до депозитите си. Именно в този смисъл, поради обезщетителният характер на тази лихва, размерът на полученото плащане, следва да бъде взет предвид по смисъла на т.114 от решението по делото К., както изисква СЕС - по отношение на твърдението за претърпяна вреда.

Присъждането на законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, настоящият съд съобрази следното

На въпроса дали следва да се присъди на ищцата законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, следва да се вземе предвид установеното в съдебната практиката на СЕС по този въпрос. Тя е обобщена в Заключението на генералния адвокат по дело C-336/13P, **Европейска комисия срещу IPK I. — W. Tourism Marketing Consultants G.**, представено на 4 септември 2014 година, които обобщения са следните:

1. При анализа на съдебната практика се установява **"принципа за разграничение между компенсаторни и мораторни лихви и основните произтичащи от него последици,"** (т.42), като самият принцип на разграничение, изведен в съдебната практика, е разгледан по т. 44-47 от заключението:

В решение Campolongo/Върховен орган (27/59 и 39/59, EU:C:1960:35), прави разграничение между:

-мораторните лихви, които определя като тези, които „по принцип представляват правно уредено начисляване и определяне на претърпяната вследствие забава при изпълнението на едно задължение вреда, забава, **която следва да бъде констатирана чрез предварително отправена покана за изпълнение**“, и

-компенсаторните лихви, които **„се пораждат като обезщетение за вреди и лихви вследствие неизпълнение на дадено задължение без предварителна покана за изпълнение“**, и чието **„присъждане предполага вреда“**. В този казус е поставен въпроса до каква степен длъжностно лице би могло да получи лихви върху надбавките и обезщетенията, които може да иска вследствие на отмяната на решението, с което е отказано приемането на оставката му. Според това съдебно решение искането за присъждане на лихви е следвало да бъде отхвърлено, но по различни съображения, в зависимост от това дали става въпрос за мораторни или за компенсаторни лихви. В първата хипотеза отхвърлянето се е наложило поради **„липса на каквато и да е правна уредба“ на мораторните лихви в общностното право, докато във втората хипотеза отсъствието на доказателства или дори само на твърдения за вреди е довело до отхвърляне на искането за компенсаторни лихви.**

2. В множество решения СЕС е извел процесуалните последици от разграничението, по-специално с оглед принципа на недопустимост на новопредявени искания - Решения Roumengous C./Комисия (158/79,

EU:C:1985:2, т. 8—14), Amesz и др./Комисия (532/79, EU:C:1985:3, т. 11—17), Battaglia/Комисия (737/79, EU:C:1985:4, т. 6—13), Amman и др./Съвет (174/83, EU:C:1985:288, т. 13), Culmsee и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1985:289, т. 13) и А. и др./Комисия (176/83, EU:C:1985:290, т. 19). В решение Комисия/Brazzelli Lualdi и др. (С- 136/92 Р, EU:C:1994:211, постановено по дело за обезщетение за вреди, причинени на длъжностни лица или на служители на Съюза при изплащане на забавени възнаграждения, Съдът отново потвърждава принципа на това разграничение. В това отношение Съдът припомня, че се е наложило самият той да разграничи тези две категории лихви, по-специално за да постанови, въз основа на процесуалните елементи, присъщи на всяко от делата, с които е сезиран, **че исканията за компенсаторни лихви са били недопустими, докато тези за мораторни лихви са били допустими, но неоснователни.** От това той достига до извода, че при тези условия не може да се счита, че разграничението не води началото си от съдебната практика(точка 35 от решението).

3.Решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено в рамките на иск за обезщетение, по начин, който вече е касически, отново утвърждава правилото, че „следва да се разграничават мораторните от компенсаторните лихви“(точка 55), от което Съдът достига до извода, че решение на Съда относно мораторните лихви не оказва влияние върху съдбата на компенсаторните лихви.

4.Според генералният адвокат, дадения в тези съдебни решения отговор има стойност на принцип, а определенията, дадени в решенията Campolongo/Върховен орган (EU:C:1960:35) и Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), **дават указания относно разграничението между компенсаторни и мораторни лихви.**

5.Що се отнася до категорията "Компенсаторни лихви", е изведено следното:

В съдебните спорове за обезщетения **целта на компенсаторните лихви е най-вече да поправят вредата, причинена от обезценяването на парите в периода след увреждащото събитие.** Предвиждането на компенсаторни лихви в действителност **покрива най-общо всички неблагоприятни последици от изтеклия период между настъпването на увреждащия факт и датата на оценяването му от страна на съда.** Под това наименование могат да бъдат представени финансовата вреда вследствие на :

-невъзможността да се ползват печалбите от производствена дейност - решението по делото - Mulder и др./Съвет и Комисия, Решение от (EU:C:2000:38 или

-вследствие загуба на лихви поради невъзможност за влагане на дължимия размер в банка - Решение по делото Berti / Комисия (131/81, EU:C:1985:72, т. 16.)

" Тъй като са съставна част на вредата, естествено компенсаторните лихви намират правното си основание в принципите относно поправянето на вреди в рамките на извъндоговорната отговорност на Съюза. По силата на принципа на пълна обезвреда обезщетяването „има за цел да възстанови доколкото е възможно имущественото състояние на увреденото лице [...]. От това следва,

че [...] трябва да бъде отчетено обезценяването на парите, настъпило след увреждащото събитие“ - решение Grifoni/Комисия (С- 308/87, EU:C:1994:38, т. 40).

Обезщетителната функция на компенсаторните лихви, от друга страна, води до две съществени последици според генералния адвокат:

-На първо място, тя обяснява защо Съдът поставя присъждането им в **зависимост от традиционните условия за прилагане на извъндоговорната отговорност на Съюза**. Като се позовава на трайна съдебна практика, Съдът посочва, че е „важно ищцата да е изпълнил условията за извънсъдебна отговорност, за да може да претендира за присъждане на компенсаторни лихви“ - решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 50). Поправянето на вредите в рамките на извъндоговорната отговорност „има за цел доколкото е възможно да възстанови имуществото на увреденото лице“(Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51). и „[с]ледователно, когато са изпълнени условията за извъндоговорна отговорност, неблагоприятните последици вследствие изтеклия период от време между настъпването на увреждащия факт и датата на плащане на обезщетението, не могат да бъдат пренебрегнати [...], доколкото следва да се отчита обезценяването на парите“ (Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51).

На второ място, **обезщетителният характер на компенсаторните лихви обяснява защо те по принцип се изчисляват в зависимост от действително претърпените от ищцата вреди**, тоест като се вземе предвид процентът на инфлация през разглеждания период. Този принцип изглежда общоприет, макар че неговото конкретно прилагане води до различни резултати. Той изчислява размера на компенсаторните лихви, като се позовава на процента на инфлация, макар този процент да се счита за отправна точка, от която съдът може да се отклони в рамките на своята свобода на преценка относно размера на вредата. Така например в решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено по съединени дела С- 104/89 и С- 37/90, по първото дело Съдът приема, че ищите имат право да претендират лихви, „съответстващи на процента на инфлация за периода от датата на настъпване на вредата до постановяване на междинното решение“(точка 220 от решението), вследствие на което добавя към обезщетението лихва в размер на 1,85 %, съответстваща на данните на Евростат и заключението на експерта, като изтъква още, че този лихвен процент изглежда „разумен и икономически оправдан“(точка 221). По второто дело той установява, че според заключението от експертизата процентът на инфлация през разглеждания период е средно 1,2 %, и приема, че доколкото това изглежда „разумно и справедливо“, към дължимото обезщетение следва да се прибави компенсаторна лихва в размер на 1,5 %(точка 352).

6.Що се отнася до размера на мораторните лихви, в заключението е посочена следната съдебна практика на Съда на ЕС:

Съдът първоначално отказва присъждането на лихви за забава поради „липса на каквато и да е правна уредба [на тези лихви] в общностното право“,

впоследствие Съдът без никакво нормативно основание прогласява „допустимия“ характер на „искането за присъждане на лихви“, като се обосновава с основните принципи на правото, общи за държавите членки, към които препраща изрично член 215, втора алинея от Договора ЕИО, по-късно член 288, втора алинея ЕО, понастоящем член 340, втора алинея ДФЕС (Решения DGV и др./ЕИО (241/78, 242/78 и 245/78—250/78, EU:C:1979:227, т. 22), Dumortier и др./Съвет (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 и 45/79, EU:C:1979:223, т. 25), Ireks-A./ЕИО (238/78, EU:C:1979:226, т. 20), Interquell Stärke-C. и Diamalt/ЕИО (261/78 и 262/78, EU:C:1979:22, т. 23), Pauls A./Съвет и Комисия (256/81, EU:C:1983:138, т. 17), Birra Wьhreg и др./Съвет и Комисия (256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 и 282/82, EU:C:1984:341, т. 37) и Sofrimport/Комисия (С- 152/88, EU:C:1990:259, т. 32).

Този принцип, изведен чрез сравнителен анализ на принципите, които са в сила в националните правни системи, впоследствие получава, най-малкото по отношение на вземанията на Европейския съюз от всеки длъжник, своето правно основание в Регламент (ЕО, Евратом) № 2342/2002 и по-специално член 86 от този регламент, който предвижда по всички неизплатени на падежа задължения, когато задължаващото събитие не е обществена поръчка за доставка или услуга по дял V на посочения регламент, **да се начисляват мораторни лихви по процент, равняващ се на лихвата, прилагана от ЕЦБ към основните ѝ операции по рефинансиране, завишена с 3,5 пункта.**

Както многократно е посочено в съдебната практика, която се основава на идеята, че не е възможно да се начисляват мораторни лихви за вземане, чийто размер не е известен, задължение за плащане на мораторни лихви може да има само когато главното вземане е „сигурно, що се отнася до размера му, или може да бъде определено въз основа на установени обективни елементи. За този извод генералният адвокат се е позовал на решения Amman и др./Съвет (174/83, EU:C:1986:339, т. 19 и 20), Culmsee и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1986:340, т. 19 и 20), A. и др./Комисия (176/83, EU:C:1986:341, т. 19 и 20), Agostini и др./Комисия (233/83, EU:C:1986:342, т. 19 и 20), Ambrosetti и др./Комисия (247/83, EU:C:1986:343, т. 19 и 20), Delhez и др./Комисия (264/83, EU:C:1986:344, т. 20 и 21. Обсъдил е, че тези шест решения са по искове от страна на длъжностни лица за заплащане на лихви за забава върху възнаграждение, изплатено със задна дата във връзка с регламент, приет вследствие решение на Съда за отмяна на предходен регламент, с който е извършена актуализация на възнагражденията и корекционните коефициенти със задна дата; Съдът приема, че възнаграждението става определено или определимо едва след влизане в сила на последния регламент, тъй като, предвид правото на преценка на Съвета, преди тази институция да упражни правомощията си, не може да има никаква сигурност относно размера на актуализациите; решение de Szy-Tarisse и Feyaerts/Комисия (314/86 и 315/86, EU:C:1988:471, т. 33), искане за мораторни лихви върху увеличението на основната заплата, получено вследствие решение на Комисията, прието в изпълнение на съдебно решение за отмяна на решение за назначаване на жалбоподателите като длъжностни лица стажанти, в частта му, която се отнася до класирането в степен и в

стъпка; Съдът приема, че лихвите следва да се начисляват не считано от жалбата на основание член 90, параграф 2 от Статута, а считано от решението за ново класиране, с което вземането става сигурно, и решение Комисия/Brazzelli Lualdi и др. (EU:C:1994:211, т. 53). В същия смисъл вж. решения Herkenrath и др./Комисия (Т - 16/89, EU:T:1992:24, т. 31) и W./Комисия (Т- 361/94, EU:T:1996:37, т. 52).

От това следва, че към размера на дължимото обезщетение следва да се прибавят мораторните лихви, считано от датата на постановяване на решението, с което е установено задължението за поправяне на вредата. По този въпрос генералният адвокат се е позовал на решения Roumengous С./Комисия (158/79, EU:C:1985:2, т. 11), Battaglia/Комисия (737/79, EU:C:1985:4, т. 10), Mulder и др./Съвет и Комисия (С- 104/89 и С- 37/90, EU:C:1992:217, т. 35), Съдът определя за начален момент на мораторните лихви датата на постановяване на междинното си решение, което макар да не определя точните компоненти на вредата, посочва необходимите за нейното изчисляване елементи, както и решения Samar/Съвет и Комисия (EU:T:2005:283, т. 135 и 144) и S. E./Комисия (EU:T:2007:212, т. 343). Тази дата съответства най-често на датата на титула, с който е признато правото на вземане. Така например искане за мораторни лихви върху разноски може да има едва от датата на определението, с което те са установени - решения Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:1992:217, т. 35) и Samar/Съвет и Комисия (EU:T:2005:283, т. 144).

Разрешението, съгласно което лихвите текат от датата на съдебното решение, с което се установява задължението за поправяне на вредата или се определя размерът на обезщетението, по дефиницията **се прилага единствено при споровете за обезщетения, които се характеризират с липсата на предварително определен размер на главното вземане, който задължително се определя от съда**. Обратно, когато размерът на главното вземане е предварително определен, съдебната практика най-често **присъжда мораторни лихви считано от датата, на която длъжникът е поканен да изпълни задължението си**). Така например при споровете в областта на публичната служба мораторните лихви върху сумите, които се дължат по силата на разпоредби от правилниците, по принцип текат от датата на жалбата или от датата, на която тези суми са станали дължими, ако тя е по-късна от първата - решения Jacquemart/Комисия (114/77, EU:C:1978:156, т. 26), Razzouk и Beydoun/Комисия (75/82 и 117/82, EU:C:1984:116, т. 19), Roumengous С./Комисия (EU:C:1985:2, т. 11), Amesz и др./Комисия (EU:C:1985:3, т. 14) и Battaglia/Комисия (EU:C:1985:4, т. 10).

Що се отнася до процента на мораторните лихви, той най-често е определян без особени обяснения като фиксиран процент, който в актуалната практика на Общия съд в действителност съответства на лихвения процент, прилаган от ЕЦБ за основните операции по рефинансиране, увеличен с два пункта.

7. Лихвите, които се дължат по вземания за недължимо платени суми, които са неотнормирани към казуса по делото, но следва да се споменат, за разграничението на относимите лихви към исковете за обезщетенията за вреди.

Съдебната практика в тази област води началото си от решение на Първоинстанционния съд Corus UK/C. (EU:T:2001:249). Това решение е постановено в спор, възникнал вследствие на съдебно решение, с което е намален размерът на наложена от Комисията на предприятие глоба за нарушение на правилата за конкуренция. Постановеният въпрос е свързан с размера на дължимите от Комисията лихви върху сумата, която тя е върнала и която съответства на разликата между размера на платената глоба и размера, определен от Първоинстанционния съд. Тъй като се намира на плоскостта на мерките за изпълнение на решението за отмяна, Първоинстанционният съд приема, че задължението за връщане на цялата или част от платената глоба включва не само размера на главното вземане за недължимо платената глоба, но и мораторни лихви върху тази сума, тъй като, както пояснява, „присъждането на *мораторни* лихви върху недължимо внесения размер е необходима съставна част на задължението за възстановяване на предходното положение, което Комисията носи по силата на съдебно решение за отмяна или за пълен съдебен контрол, доколкото при пълното възстановяване на недължимо платената глоба не може да не се държи сметка за някои елементи, например изтеклото време, които в действителност могат да доведат до намаляване на нейната стойност“ (т. 54). Първоинстанционният съд добавя, че поради това, за да бъде напълно възстановено положението, в което кредиторът законосъобразно би се намирал, ако отмененият акт не е бил издаден, точното изпълнение на такова съдебно решение изисква да се отчете обстоятелството, че връщането настъпва след изтичане на определен по-къс или по-дълъг период от време, през който той не е можел да разполага с недължимо платените от него суми. Що се отнася до процента на дължимата лихва, като се позовава на общоприет принцип от вътрешното право на държавите членки в областта на неоснователното обогатяване, Първоинстанционният съд приема, че този процент би следвало по принцип да бъде равен на „законния или съдебноустановения лихвен процент, без капитализация“ (точка 60). Въпреки това Първоинстанционният съд се отклонява от този подход, като отчита особените обстоятелства в разглеждания случай, които се характеризират с факта, че подлежащата на връщане сума е била вложена от Комисията и е донесла капитализирани лихви (точки 62 и 63). Ето защо, като отчита в крайна сметка както обогатяването на Комисията, така и обедняването на предприятието ищец, Първоинстанционният съд присъжда на последното сума, равна на получените от Комисията приходи, към която от друга страна добавя мораторни лихви.

Други относими съображения към присъждането на вреди от нарушение на правото на ЕС

Също условията, във връзка с поправянето на вредите от нарушение на правото на ЕС, не следва да бъдат по-неблагоприятни от условията, при подобни вътрешни иски - принцип на равностойност, нито да бъдат уредени по начин, който прави получаването на обезщетение практически невъзможно или прекомерно трудно - принцип на ефективност. От това следва, че към

процесния иск е приложимо предвиденото за размера на обезщетенията по чл. 4 ЗОДОВ, в това число на основание принципа на равностойност, предвид, че на БНЛб ся възложени изключителни правомощия, които имат публичен характер и по арг. от т.131 от решението по делото К., за съответствие на правилата по чл.4 ЗОДОВ с този принцип.

От практиката на СЕС по иски за обезщетения за вреди от неизпълнение на задължение за издаването на акт по правото на ЕС, обезщетението следва да има компенсаторен характер, съизмерим с вредите и без да се допуска обогатяване (нито печалба, нито загуба), размерът на обезщетението не е предварително определен и подлежи на доказване във всеки конкретен случай. Идентично правно положение по отношение на размера на обезщетението следва и от чл. 4 ЗОДОВ: подлежат на обезщетяване само реално претърпените вреди и само вреди, които са доказани; вредите да са пряка и непосредствена последица от незаконосъобразната административна дейност. Трайна е съдебната практика, че имуществените вреди подлежат на доказване във всеки конкретен случай, не се предполагат за настъпили само по силата на незаконосъобразната административна дейност, която рефлектира в правната сфера на едно лице, т.е вредоносният резултат не се презюмира. В тежест на ищцата е да докаже по безспорен начин, че е претърпял претендираните като обезщетение вреди от имуществен характер в точно определен размер, както и причинната им връзка с нарушението на правото на ЕС.

Изводи на настоящия съд по отношение на претендираното обезщетение в казуса по делото

Анализът на съдебната практика на СЕС по исковете за обезщетения, а също и от националната съдебна практика следва, че иск за присъждане на законната лихва като вреда от забавено изпълнение, е допустимо да се предяви срещу ответник – кредитор, който дължи главницата, от която произтича искането за лихва. Поради това иски за вреди от недължимо внесена сума по бюджета, по иск срещу държава-членка или ЕС, освен главницата, се присъжда и законната лихва. Казусът по делото обаче не е такъв.

Законната лихва според националното право – чл.86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), съставлява обезщетение за кредитора при неизпълнение на изискуемо парично задължение по облигационно правоотношение, може да се претендира срещу длъжника, който не е изпълнил паричното задължение, в това число ведно с иск за самото парично задължение. Както се посочи по-горе, само в изрично предвидени от закона случаи, държавата дължи законната лихва върху подлежащата на възстановяване сума на частноправните субекти. Държавата е получила незаконосъобразно плащане от данъчен субект като приход в бюджета, като за да не се допусне неоснователно обогатяване на фиска, следва да възстанови положението към момента на плащането за данъчния субект.

Поради това следва да върне недължимо полученото, като присъждането на законната лихва в този случай има характер на обезщетение за вреди,

определено от законодателя. Казусът по делото обаче не касае недължимо плащане на конкретна сума от частен субект в полза на държавата, нито се касае за суми, постъпили по бюджета на държавата, които да съставляват и част от разходите.

Задължението на държавата в случая се свежда да регламентира Национална схема за гарантиране на депозитите, съгласно изискванията на директивата. Това е направено с чл. 7 от Закона за гарантирането на влоговете в банките от 1998г., понастоящем отменен – чрез създаването на Фонд за гарантирането на влоговете в банките по силата на закона, регламентирани са функциите и дейността на фонда, а от източниците на финансиране е видно, че държавата не участва със средства. Този фонд се финансира чрез вноски от банките, от приходи, а при недостиг – от заеми. Фондът е юридическо лице, което се контролира от Сметната палата, фондът не извършва административна дейност, нито има властнически правомощия, в случай на искиове към фонда от вложители, правоотношенията са изцяло равнопоставени – между частноправни субекти. Както по националното право – чл.23, ал.2 ЗГВБ (отм.), така и по правото на ЕС – отговорът по т.1 от Решението от 25.03.2021г. по делото БВ, С-501/18 на СЕС, във връзка с тълкуването на чл.7 от Директивата, да не е предвидено изплащането на лихва за забавено изпълнение.

От изложеното следва, че държавата, нито чрез БНБ нито чрез ФГВБ, не е длъжник по облигационно правоотношение спрямо вложителите за сумата на гарантирания размер на депозита, нито е била задължена да осигури средства на фонда за изплащане на депозитите. Такова задължение няма и БНБ като юридическо лице, доколкото ФГВБ е самостоятелно юридическо лице – чл.7, ал.2 ЗГВБ (отм.) през процесния исков период.

В случая неиздаването на административен акт от УС на БНБ за неналичност на депозитите в К., е условието, което при правилно транспониране на Директива 94/19, в това число изменена частично с Директива 2009/14, би следвало да постави началото на процедурата и на срока за изплащането на гарантирания размер на депозитите от ФГВБ, което обаче не е предвидено в чл.23, ал.1 ЗГВБ от 1998г., отменен. Видно е от обстоятелствата, че поради недостиг на средства, е било невъзможно ищцата да има фактически достъп до депозита си в К. нито да получи плащане на гарантирания размер.

Ищцата е предявил претенция за присъждане на обезщетение в конкретен паричен размер, равностоен на законната лихва върху размера на гарантираните му депозити, включващи и главница и капитализирана лихва към 06.11.2014г. и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г. Следва да се посочи, че гарантираният размер на депозитите на вложителите от 196 000 лв. е равностоен на 100 000 евро, предвиден в чл.7 от Директива 94/19, изменен с Директива 2009/14. Това е така, тъй като обменният курс на еврото към българския лев е фиксиран от закона – член 29, ал.2 от Закона за българската народна банка от 1997 г. и решение № 223 на Българската народна банка от 31 декември 1998 г., според което едно евро (Е.) е равно на 1,95583 български лева (BGN), както е прието и в изчисленията си вещото лице по делото.

Ищцата претендира законната лихва от определено бездействие на УС на

БНБ което като последица е причинило вреди на ищцата, уточнени в исковата молба на ищцата : аз бях лишен от възможността да оперирам със сумите по депозитите си“, като ищцата не сочи конкретна вреда,у изразяваща намаление на имуществото му. Видно и в писмената защита по делото, е извършено позоваване на чл.1, от Протокол 1 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи – относно правото на всеки свободно да се ползва от имуществото си.

Следователно, се касае за пропусната полза – изразяваща се в невъзможността ищцата да получи доходи от депозита си през исковия период, като отговорността е ограничена само до размера на гарантирания депозит. Според ищцата УС на БНБ е следвало още на 20.06.2014г. да констатира неналичност на депозитите и това е първият момент съобразно директивата, в който „следвало да бъде осигурен достъп до средствата ми“.

След издаването на решението на УС на БНБ за отнемането на лиценза, за ФВБ е възникнало задължение за изплащане на гарантираните депозити, сред които и на ищцата, доколкото такава информация е подадена за него от квесторите и депозитът му – до 196 000 лева, е изплатен. Определянето на 04.12.2014г. като начална дата за изплащане на депозитите на вложителите, изцяло зависи от решението на управляващия орган на ФГВБ. Според чл.23, ал. 5 и ал.6 ЗГВБ от 1998г. отменен, първоначалният срок е 20 работни дни от решението за отнемане на лиценза, който в случая е спазен. Касае се за законоустановен срок, предоставен на ФГВБ за да организира изплащането на депозитите. Идентичен срок за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на депозитите, е предвиден и в Директива 2009/14 за изменението на чл. 10, параграф 1 от Директива 94/19.

В сроковете за изпълнение на задълженията както на УС на БНБ така и на ФГВБ, установени от закона, не е налице бездействие, съответно не може да се вмени незаконосъобразно поведение, съставляващо отговорност за вреди. Едва след изтичането на съответния срок следва да се преценява дали е допуснато правно бездействие в нарушение на закона, съставляващо основание за отговорност за вреди. Обратното, в процесуалните срокове за вземане на съответното решение, ищцата е длъжен да търпи неизплащането на гарантирания размер на депозита му в К..

Така процесуалният срок за издаването на решението за неналичност на депозитите е 5 работни дни след като първо БНБ се е уверила , че К. не е изплатила депозити, които са изискуеми и дължими. В случая това е станало на 20.06. 2014г., като на 27.06.2014г. са изтекли 5-те работни дни за издаването на решението за установяване на „неналичен депозит“. Считано от 30.06.2014г. – първият работен ден след срока, УС на БНБ е в неизпълнение на задължението.

Едва след срока за установяването на неналичен депозит, започва да тече срокът „не по-късно от 20 работни дни“ за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на влоговете. Този срок е възможно да бъде удължен до 10 дни, както по националното право, така и по правото на ЕС - съответно чл.10, параграф 1 от Директива 2009/14 за изменение на Директива 94/19 , съответно чл.23, ал.5 и ал.6 от ЗГВБ от 1998 г. – отменен.

Не може да се приеме, че срокът от 20 работни дни за изплащане на

депозитите е възможно да бъде спазен в ситуация като процесната – липса на средства във ФГВБ. Недостигът на средства във Фонда не съставлява отговорност на Държавата чрез УС на БНБ, нито Държавата е била задължена да осигури средства от бюджета за попълването на недостига. Видно е, че след като е отнет лицензът на К. с решението на УС на БНБ от 06.11.2014г., ФГВБ е обявил изплащането на гарантирания размер на депозитите, но в случая това е станало след като са осигурени заемни средства от държавния бюджет. Следователно, е под въпрос, че преди отпускането на заема от държавата, до 20 работни дни след изтичането на срока за издаването на акта за неналичност на депозитите в К., ФГВБ ще започне изплащането им – конкретно през юли 2014г. Няма основание да се приеме, че ФГВБ не по-късно от 20 работни дни ще започне изплащане, и този срок няма да бъде удължен с още 10 работни дни. В обстоятелството, че ФГВБ не е разполагал с необходимите средства за да плати гарантираните депозити до 03.12.2014г., е установено по делото отговорът на българските власти до Европейската комисия – писмото от 11.08.2014г. – лист 34 от делото, представено от ищцата и обсъдено по-горе по фактите. От изявленията им следва, че единствената възможност за средства във фонда е заем от държавата с решение на Народното събрание и след изборите от 05.10.2014г.

Следователно, в рамките на процесуалните срокове общо - от 5 работни дни до 35 работни дни след 20.06.2014г., или в периода от 27.06.2014г. до 01.08.2014г., ищцата не доказва, че е било възможно да получи плащане на гарантирания размер на депозита си, тъй като се касае за процесуални срокове, в които ФГВБ е било възможно да не започне изплащане. Бездействието на УС на БНБ да установи „неналичен депозит“ в този период следователно, не може да съставлява причина, ищцата да не разполага с гарантирания размер на депозита си.

Следователно, за част от исковия период, както е уточнен допълнително: от **25.07. до 01. 08.2014г., искът следва да бъде отхвърлен на основание, че касае установен от закона процесуален срок**, в рамките на който изплащането на депозитите на вложителите в К. зависи изцяло от вземане на решение от ФГВБ, което изключва каквато и да е връзка с правомощия на УС на БНБ, съответно с незаконосъобразна дейност, за която отговаря БНБ. След като причинната връзка с незаконосъобразна дейност на УС на БНБ следва да бъде изключена за тази част от исковия период – общо предявен от 25.07.2014г. до 05.11. 2014г., следователно и отговорността за вреди на държавата не може да бъде ангажирана, тъй като не е налице един от кумулативните елементи за ангажирането на тази отговорност, както по правото на ЕС така и по националното право – пряката причинна връзка между претенцията за вреди и поведение на съответната институция.

За останалата част от исковия период – от 01.08. 2014г. – до 05.11.2014г., по основателността на иска за вреди съдът съобрази следното:

Правото на ЕС допуска увредените лица да имат право да искат обезщетение не само за действителните вреди (damnum emergens), но и за пропуснатите ползи (lucrum cesan) както и да претендират лихви - например Решение от 13 юли 2006 година по съединени дела с-295/04 до с-298/04, Manfredi и други,

т.95). Ищцата следва да докаже, че е претърпял действителни вреди или пропуснатата полза в такъв размер, изразяващи се съответно в намаление на имуществото му или пропуск да се увеличи имуществото, които вреди са произтекли по единствена причина - незаконосъобразната административна дейност, в която се обвинява УС на БНБ.

В казуса по делото ищцата претендира само пропуснатите ползи (lucrum cesan), но не доказва, че е пропуснал да увеличи имуществото си с доход, равен на претендираното обезщетение. Това би било така, в случай, че ако е имал достъп до депозитите си в гарантирания размер, е могъл да получи доход от тях в размер на претендираното обезщетение, равностойно на законната лихва. Както претендира ответникът, дори вредите да се претендират от невъзможността сумата на гарантирания размер на депозита да бъде вложена в банка на депозит, то ищцата не би получил като доход лихва, равна на законната лихва. Това действително е така по аргумент от решение №82/ от 30.06.2014г. на УС на БНБ, с което намалява лихвите по депозитите в К. до средните такива в банките към този момент. Видно е, че на основание решението, считано от 01.07.2014г., депозитите на ищцата вместо с договорения лихвен процент 6,50% по договора в евро и 5,0% по договора в лева, е следвало да се прилага лихвен процент в размер съответно на 2,74% и 2,59% , а по овърнайт депозита или разплащателната сметка в лева – от 3,% на 0,64%. Видно от мотивите на решението на УС на БНБ, че лихвените проценти в К. по различните видове депозити, се отклоняват от средният им размер.

Както следва от съдебната практика – Тълкувателно решение № 3 /12.12.2012г. на ВКС по тълкувателно дело № 3/2012г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегии на ВКС: „ ..пропуснатата полза представлява реална, а не хипотетична вреда, това предположение винаги трябва да се изгражда на доказана възможност за сигурно увеличаване на имуществото и не може да почива на логическо допускане за закономерно настъпване на увеличаването.

Пропуснатата полза е елемент от фактическия състав, пораждащ правото на обезщетение. Поради това и при липса на изрично установена в закона презумпция за настъпването ѝ, пропуснатата полза не се предполага, а следва да бъде доказана в процеса. Само ако бъде доказано, че при точно изпълнение на длъжника имуществото на кредитора е могло да бъде увеличено, ще бъде постигната целта на предвиденото в обезщетяване - да се поправят претърпените от кредитора вреди, без да се допусне обогатяването му за сметка на длъжника.“

В случая ищцата не доказва вероятността да вложи в друга банка сумата по вземането си от К., и да получи доход, съответен на претендирания размер. Твърдението за възможността да получи доход през разглеждания исков период е изцяло хипотетично и нереалистично, предвид обстоятелствата, обусловили ситуацията с К. – масово теглене на депозити, ситуацията на предстоящи парламентарни избори и непостигнато съгласие за приемането на пакет от закон за оздравяване на К., основани на ново законодателство в банковия сектор в рамките на ЕС, обозначаващо общо като „Б. III“.

Същевременно, ищцата е получила доходност в периода от 20.06.2014г. до

06.11.2014г., видно от писмото от К. и от данните по делото – лихвените листа, обсъдени подробно по фактите от съда. След като вземането на ищцата от К. за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. е нараснало на основание капитализирани лихви, то следва, че разликата – капитализираните лихви, с която вземането се е увеличило, съставлява доходност за ищцата.

Съдът намира, че за преценката дали ищцата е могъл да получи доходност, дали е получил действително такава за част от вземането си от К., следва да вземе предвид началното и крайното салдо на вземането му, без значение е начинът на изчисляване на лихвите и заключението на вещото лице за различни стойности по периодите, зададени от ответника. Освен това, в писмото на К. са посочени начислени, но неосчетоводени лихви за целия период – лихвените листове, а от представените извлечения от двете сметки на ищцата е видно, че са осчетоводени едва на 06.11.2014г., както изискват представените договори – веднъж годишно и с капитализиране.

Видно от цитираното по-горе решение по делото Manfredi, т.97, присъждането на лихвите в съответствие с приложимите национални правила е необходим елемент от обезщетението, но при липсата на общностна разпоредба, на основание принципите на равностойност и предвидимост, държавата-членка в съответствие с вътрешния правен ред следва да установи обхвата на обезщетението на вредите. Както се посочи, нито по правото на ЕС нито по националното право, в това число в ЗГВБ или в ЗБНБ, не е установена презумпция, че при забава за изплащане на гарантираните депозити на вложителите, се дължи законна лихва за периода на забавата върху гарантирания размер.

След като нито от правото на ЕС, нито от чл.4 ЗОДОВ произтича конкретен размер на обезщетение от нарушение на правото на ЕС поради неизпълнение на задължение за издаване на акт, и в двата случая размерът на обезщетението не се предполага, а следва да бъде доказан, то в казуса по делото не може да се презюмира, че обезщетението съставлява именно законната лихва.

Следователно, през целия исков период ищцата не е претърпял вреда във вид на пропуснатата полза, тъй като е увеличил вземането си от К.. В размера на гарантирания депозит е получил изплащане на този допълнителен доход, видно от установеното от данните от К. и посочено в заключението по делото, каква е частта на главниците и лихвите, получени от ищцата, в това число от 20.06.2014г. до 06.11.2014г.,

Ищцата претендира обезщетение в размер на законната лихва и върху вземането му от К., което включва и начислени договорни лихви, тоест, върху сума, която включва и капитализиран доход от вземането му. След като ищцата е получил доходност от лихви върху вземането си за гарантирания размер на депозита, в това число за целия исков период и на основание чл.119, ал.5 (отменен) ЗКИ, без да е предвидено изрично начисляване на законна лихва като обезщетение за забава с капитализиране на лихвата по посочената разпоредба, то присъждането на претендираната законна лихва върху капитализирана вече лихва – доход от същото вземане, ще съставлява неоснователно обогатяване, според тълкуването на ВКС, цитирано по-горе. Както се посочи, на основание правото на ЕС, съдът също е

задължен да следи обезщетението да не съставлява неоснователно обогатяване.

Предвид на изложеното, исковата претенция за присъждането на законната лихва върху главницата от 59 748,83лв. лева, за периода от 01.08.2014г. до 06.11.2014г., също следва да се отхвърли, тъй като не се доказва, ищцата да е претърпяла вреди поради невъзможността да получи доход от депозитите си.

По задължението на съда да прецени дали БНБ е имала основание да наложи по-малко обременителни мерки, за да не засяга правата на вложителите за достъп до депозитите им, както произтича от решението по преюдициално дело C-501/18 на СЕС

В тази връзка съдът съобрази следното:

Решението за отнемането на лиценза на К. е акт от упражнено правомощие за надзор над кредитна институция, видно е, че същото се основава на чл.103, ал.1, т.1, ал.2, т.25 от ЗКИ, озаглавен Надзорни мерки, които основания са обсъдени подробно по-горе. Както следва от цитираното решение по преюдициално дело C-501/18г., т.57 и т.58 от него, и отговора на първи въпрос от диспозитива, правото на ЕС и конкретно защитата на вложителите в банки, предвидена по чл.7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чийто депозити са станали неналични.

Съгласно задължителната съдебна практика в казус като процесния - Решение на дата 25.03.2021г., по преюдициално дело C-501/18г. на Съда на ЕС, настоящият състав на съда следва да съобрази даденото тълкуване с отговора на четвърти въпрос от диспозитива на решението, а именно:

"4.Член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери."

Видно от т.105 и т.106 от мотивите на решението на Съда на ЕС, мерки за временно преустановяване на плащанията са такива по чл.2, седмо тире от Директива 2001/24 и за същите се прилага правото на Съюза по смисъла на

чл.51, параграф 1 от Хартата за основните права на ЕС, те трябва да са съобразени с основните права и в частност с правото на собственост, гарантирано по чл.17, пар.1 от Хартата. Посоченото право не е абсолютно и упражняването му може да подлежи на ограничения при условията по чл.52, пар. 1 от Хартата - тези ограничения да са предвидени в закон, зачитат основното съдържание на това право и при спазване на принципа за пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

Същевременно, в т.108 от мотивите Съдът на ЕС посочва, че след като мерки за временно преустановяване на плащанията като процесните имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция, трябва да се приеме, че те действително отговарят на призната от Съюза цел от общ интерес, финансовите услуги играят централна роля в икономиката на Съюза, тъй като банките и другите кредитни институции са основен източник на финансиране, банките често са тясно взаимосвързани и много от тях осъществяват дейност на международно равнище. По тези съображения е изведено, че има опасност неплатежоспособността на една или повече банки от да се разпростре бързо към други банки в съответната държава-членка или в други държави -членки, което създава опасност да обхване и други сектори на икономиката.

По т.109 от мотивите на решението, съдът е указал на националния съд, че следва да провери, дали други по-малко обременителни мерки, като частично преустановяване на плащанията или частично ограничаване на дейността на К., биха постигнали същите резултати. При тази проверка съдът приема следното:

Видно от решението на БНБ за поставянето на К. под особен надзор, същото е обосновано с чл.115, ал.2, т. 2 и т.3 от ЗКИ в относимата редакция, които разпоредби определят в кои случаи се счита, че е налице опасност от неплатежоспособност на банка: по т.2, когато ликвидните активи по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост; по т. 3 – банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори.

В случая на 20.04.2014г. ръководството на банката е декларирало пред БНБ спиране на плащанията и на всички банкови операции поради изчерпване на ликвидност. Тези обстоятелства попадат в предвиденото по чл.115, ал.2, т.2 и т.3 ЗКИ в относимата редакция преди ДВ брой 62/2015г. и сочат, че към 20.06.2014г. самото ръководство на К. е преценило, че същата е неплатежоспособна.

Данните, че ръководството на К. е информирало БНБ на 20.06.2014г., че поради изчерпване на ликвидността е разпоредено преустановяване на разплащанията и всички банкови операции, както и останалите обстоятелства, са повторени в мотивите на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност на К. от 06.11.2014г. С Решение №1443/03.07.2015г. по т.д.[ЕИК] г. на Софийски апелативен съд, е определена датата 20.06.2014г. като начална датата на неплатежоспособността на К.. Решението на съда по

този въпрос е задължително. Макар и посоченото установяване да е извършено впоследствие, то на 20.06.2014г. няма данни, че е било възможно да се приеме каквато и да е степен на платежоспособност на банката.

Следователно, по горните съображения, отговорът на въпроса съществувала ли е възможност да бъдат приложени по-леки мерки за банков надзор към 20.06.2014г. вместо наложените: спиране изпълнението на всички задължения и налагане на забрана да извършва всички дейности по лиценза за извършване на банкова дейност на К., следва да бъде отрицателен. Целта за оздравяване на К. в рамките на особения надзор не е могло да бъде постигната по друг начин, освен чрез ограничаването на достъпа на вложителите до депозитите им. УС на БНБ е заявявал многократно, че чрез оздравяване на кредитната институция, вложителите ще имат възможност да получат в пълен размер депозитите си – прессъобщение от 22 август 2014г., лист 96 от делото.

Следва да се разграничава правният интерес на вложителите от интересите на самата кредитна институция. Правният интерес на ищцата като вложител се свежда единствено до легитимното му очакване да получи вложенията си в К., само част от които са гарантирани от държавата. Удовлетворяването на вземанията на ищцата от К. зависи единствено от наличието на достатъчна ликвидност или имущество на К., което да бъде осребрено в производството по несъстоятелност. Поради това поставянето на К. под особен надзор чрез прилагането на надзорни мерки или отнемането на лиценза на К., които са резултат от дейността на банката, са без значение за правния интерес на ищцата да получи сумите по депозитите си. Кредитната институция може по различни причини да промени политиката си по отношение на набирането на депозити, като вместо да изплаща лихва на депозантите си, да събира такса за съхранение на сумите по банкови сметки, също кредитната институция може да реши да промени вида на сделките които извършва като такава, например от кредитна институция да премине към дейност като инвестиционен посредник. Всички решения, свързани с дейността на кредитната институция, респективно с издаден лиценз за банкова дейност, касаят единствено начина на вземане на решения на самата кредитна институция.

Вложителите в кредитната институция имат само договорни правоотношения с предмет депозити по банкови сметки, видно от представените по делото договори между ищцата и К., обсъдени по фактите. Също вложителите след като предоставят паричните си средства на кредитната институция, същата разполага с тях по реда на чл.2, ал.1 ЗКИ, а вложителите имат само правото на вземане от кредитната институция съгласно договореното. Предметът на правоотношенията между вложителите в кредитна институция, в това число и между ищцата и К., изключват правото на вложителите да определят или решават каквито и да са въпроси, свързани с дейността на кредитната институция. Посоченото произтича най-малкото освен от статута на кредитната институция на търговско дружество и от чл.2, ал.1 ЗКИ, според която кредитните институции извършват дейността си за своя сметка и на собствен риск.

След като интересите на вложителите се основават единствено и се свеждат

до правата, които произтичат от договорните им правоотношения с кредитната институция, то в ситуация на прекратяване на дейността на кредитната институция имат единствено правото и интереса да получат размера на вложенията си, съобразно договореното. Поради това вложителите в кредитна институция, сред които и ищцата, нямат правен интерес нито да оспорват нито да претендират вреди от каквито и да са решения, касаещи дейността на кредитната институция, нито на банковия надзор върху тази дейност. Както е приела съдебната практика на Върховния административен съд, трайно установена, липсва пряко и лично засягане на вложителите от актовете, свързани с надзора над дейността на кредитната институция. По повод дадените тълкувания, отговорите по т.5 от диспозитива на същото решение, както и в контекста по т.1, Съдът на ЕС не е извел правно положение, според което вложителите да имат различен правен интерес. Вложителите в една банка имат легитимното право да получат гарантирания размер на депозитите си, на основание правото на ЕС, а остатъкът до пълния размер на вложенията си - от имуществото на самата банка, чийто вложители са - в производството по несъстоятелност. Банката управлява вложенията и извършва кредитиране за собствена сметка и на собствен риск, съгласно чл.2, ал.1 ЗКИ и би следвало да разполага с имущество, достатъчно за удовлетворяване на всички вземания.

От всичко изложено следва, че с процесните решения УС на БНБ, като не е предоставила достъп до депозита на ищцата в К., не е засегнала правото на собственост на ищцата по чл.17 от Хартата за основните права на ЕС, тъй като вземането му в първоначалния размер е нараснало и е получил доход. На основание всичко изложено, ищцата не доказва, да е претърпяла вреда във вид на пропусната полза поради невъзможността да получи доходи от гарантирания размер на депозитите си през исковия период, и на основание незаконосъобразното бездействие на УС на БНБ да установи неналичност на депозитите на вложителите в К., поради което от 25.07.2014 г. и до 05.11.2014г., ищцата е търпяла вреди в размер на законната лихва върху размера на депозита му - за главници общо в размер на 59 748,83лв. и законната лихва в размер на 1714,54 лв. , претендирана като вреди.

Освен поради отхвърляне на главния иск, следва да бъде отхвърлено искането за присъждане на законната лихва върху размера на главницата и на още едно основание. Споделими са и доводите на ответника, че когато размерът на обезщетението представлява законна лихва, е недопустимо да бъде присъждана и законна лихва до датата на окончателното плащане – Решение № 300/09.01.2019г. на ВКС по гр.д. 2262/2018г. IV г.о. ГК.

При този изход на делото, съдът следва да се произнесе по претенцията на ответника за юрисконсултско възнаграждение и разноски, направено в ход по същество. Съдът приема следното:

В казуса по делото е приложима редакцията на чл.10 ЗОДОВ до изменението ѝ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г. Това следва от пар.6, ал.1 на ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ, обн. ДВ брой 94/2019г. от 29.11.2019г., според която разпоредба този закон се прилага за предявените иски молби след влизането му в сила. В казуса по делото исковата претенция е предявена на

дата 18.02.2016г., пред АССГ. По тези съображения чл.10, ал.4 ЗОДОВ, нова разпоредба, приета с посоченото изменение на закона, не е приложима, приложима е правната уредба до приемането на изменението на чл.10 ЗОДОВ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г.

ЗОДОВ предвижда ищцата да бъде осъден да заплати на ответника само „разноски по производството и само ако изцяло оттегли иска. Така съгласно чл. 10, ал.2 ЗОДОВ, в действащата редакция - след ДВ брой 43/2008г.:" Ако искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищцата да заплати разноските по производството." Без съмнение разпоредбата има предвид разноски по съдебното производство а не присъждане на възнаграждение за адвокат на ответника. По процесното искане на ответника БНБ за присъждане на понесени разходи за възнаграждение на адвокат, на основание отхвърляне на иска спрямо него, чл.10, ал.2 ЗОДОВ в относимата редакция, е неприложим, нито друго правно основание по АПК или ГПК, на основание следното:

-В разпоредбата на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, която е специална уредба по отношение на нормите на чл.143 АПК и чл.78 ГПК, законодателят не е предвидил изрично, че при отхвърляне изцяло или частично на предявените искове, на ответника се дължи заплащане на възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв или юрисконсултско възнаграждение, ако е бил защитаван от юрисконсулт.

-Липсата на изрична уредба по този въпрос не е празнота в правото, която следва да се запълни по аналогия на закона чрез прилагането на норми на АПК или ГПК. Това е така именно поради наличието на изричната уредба по този въпрос в чл. 10, ал.2 ЗОДОВ по отношение на едната страна в производството - ищцата.

-В подкрепа на тези изводи, че българският законодател изрично е ограничил чрез специална уредба финансовата тежест, която следва да понесат ищците по исковете за вреди на основание чл.1, а.1 ЗОДОВ, е и даденото тълкуване от Европейският съд по правата на човека за правото на достъп до съд по чл.6, т. 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи - решението от 12 юли 2007г. по делото С. срещу България, в което освен другото съдът е приел, че :

"от практична гледна точка налагането на съществена финансова тежест след приключването на процедурите може да играе ролята на ограничение на правото на достъп до съд...", "останалите разноски също не следва да съставляват неразумно ограничение на правото на достъп до съд." - т. 54 и т. 59 от мотивите на решението.

Следва да се посочи, че именно след постановяване на това решение, е приета редакция на чл.10, ал.2 ЗОДОВ –с ДВ брой 43/2008г.

- Освен горното, възнаграждението на адвоката, заплатено от ответника по иска, не съставлява „разноски по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ. Конкретно на въпроса дали възнаграждението за процесуално представителство, платено от ответник по иска за адвокатско възнаграждение или възнаграждение на юрисконсулт представлява „разноски по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, следва да се даде отрицателен отговор. В чл. 10, ал.3 ЗОДОВ законодателят е предвидил хипотезите, в които ответникът може да бъде осъден да заплати на ищцата

държавна такса, разноски и възнаграждение на адвоката или юрисконсулта за процесуално представителство, ако искът бъде уважен изцяло или частично. Законодателят идентично е разграничил като е посочил отделно възнаграждението за един адвокат от разноските по производството в текстовете на чл. 143, ал. 1 АПК и в чл. 78, ал. 1 ГПК. Следва да се отбележи, че друг извод не следва и от съдържанието на чл. 75 и 76 ГПК - разноските по производството са такива за свидетели и вещи лица и касаят разходи, необходими за извършване на процесуални действия по искания на страните (чл. 76 ГПК), т.е. разноски за събиране на доказателства в хода на съответното съдебно производство и които се определят от съда.

-По арг. от чл. 15, ал.3 от Закона за нормативните актове, разпоредбите възлагащи финансови тежести за една от страните по делото следва да се тълкуват стриктно. А от съдържанието на обсъдените разпоредби следва извода, че законодателят изрично разграничава "разноски за производството" от възнаграждение за един адвокат, респективно юрисконсултското възнаграждение. Последните, макар и да са разходи по делото за съответната страна, не са разноски по производството по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ.

-В заключение, в приложимата редакция на чл.10 от ЗОДОВ следователно не е предвидено изрично възстановяването на разхода за ползваната от ответника по иска адвокатска услуга или заплащане на юрисконсултско възнаграждение в негова полза, в хипотезата на отхвърляне на иска за отговорност за вреди, а норми по АПК или ГПК, уреждащи в тежест на ищцата дължимост на такова възнаграждение, са неприложими според настоящия съдебен състав.

По тези съображения, настоящият съдебен състав приема, че приложимата правна уредба по ЗОДОВ не предвижда възстановяване на разходи на ответника за процесуално представителство при отхвърляне на процесния иск, с оглед на което и искането не следва да бъде уважено.

Що се касае до разноските по производството, то ответникът не е направил искане, уточнено в конкретен размер не е представен и списък на разноските, искането е бланкетно. Съдът не може да се произнася по искания с неуточнен размер, поради което не следва да присъжда такива.

На основание всичко изложено, исковата претенция е изцяло неоснователна, като съдът следва да постанови отхвърлянето ѝ, без да присъжда разноски на ответника, с оглед на което и на основание чл.172, ал.2 АПК, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявеният от З. С. С. – Г., с ЕГН [ЕГН], с адрес в [населено място], иск срещу Българска народна банка, съдът да осъди ответника да му заплати на ищцата обезщетение в размер на сумата от 1 714,54 лв., равностойно на законната лихва за периода от 25.07.2014 г. до 05.11.2014 г. върху сумата от 59 748,83 лева, представляваща размера на главниците по депозитите на ищцата в К. АД (н), на основание забавеното изплащане на депозитите, ведно със законната лихва върху претендираното обезщетение, считано от датата на подаването на исковата молба до окончателното

плащане на претендираното обезщетение.
Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховен административен съд на Република България в 14-дневен срок от съобщаването му.

Съдия: